

**MESLEKİ MÜZİK EĞİTİMİ VEREN DEVLET
KONSERVATUVARLARINDAKİ KANUN EĞİTİMİNİN İÇERİK VE
YÖNTEM BAKIMINDAN İNCELENMESİ**

Kenan SAVAŞ

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Yrd. Doç. Yavuz TUTUŞ

Haziran, 2016

Afyonkarahisar

**T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER
ENSTİTÜSÜ MÜZİK ANASANAT DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**MESLEKİ MÜZİK EĞİTİMİ VEREN DEVLET
KONSERVATUVARLARINDAKİ KANUN EĞİTİMİNİN
İÇERİK VE YÖNTEM BAKIMINDAN İNCELENMESİ**

Hazırlayan

Kenan SAVAŞ

Danışman

Yrd. Doç. Yavuz TUTUŞ

AFYONKARAHİSAR 2016

Bu Tez Çalışması BAPK tarafından Desteklenmiştir.

Proje No: “12.SOS.BİL.06”

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Mesleki Müzik Eğitimi Veren Devlet Konservatuvarlarındaki Kanun Eğitiminin İçerik ve Yöntem Bakımından İncelenmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere ayrı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıfta yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

03.06.2016

Kenan SAVAŞ

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Yavuz TUTUŞ

Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Bülent ALANER

: Yrd. Doç. Çağhan ADAR

İmza

Y. Tutuş

B. Alaner

Müzik Anasanat Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Kenan SAVAŞ'ın "Mesleki Mü
Eğitimi Veren Devlet Konservatuvarlarındaki Kanun Eğitiminin İçerik ve Yön
Bakımından İncelenmesi" başlıklı tezi, 06.06.2016 günü saat 14:00'da Afyon Kocat
Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarı
yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Ahmet Yaramış

Prof. Dr. Ahmet YARAMIŞ
Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

ÖZET

MESLEKİ MÜZİK EĞİTİMİ VEREN DEVLET KONSERVATUVARLARINDAKİ KANUN EĞİTİMİNİN İÇERİK VE YÖNTEM BAKIMINDAN İNCELENMESİ

Kenan SAVAŞ

**AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANASANAT DALI**

Haziran 2016

Danışman: Yrd. Doç. Yavuz TUTUŞ

Bu araştırma mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuvarlarındaki kanun eğitiminin içerik ve yöntemlerinin irdelenmesini, problemlerin saptanmasını, var olan problemlere yönelik çözüm önerileri getirilmesini ve bu sayede kanun eğitiminin geliştirilmesine katkı sağlanmasını amaçlamaktadır. Araştırma genel çerçevesi, amacı ve yöntemi bakımından tarama modelini esas alan betimsel bir araştırmadır. Konuyla ilgili çeşitli kaynakların taranmasıyla ön bilgilere ulaşılmış, veri toplama aracı olarak örneklemde yer alan Gazi Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi ve Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarında kanun eğitimi dersi vermekte olan öğretim elemanlarına “Yapılandırılmış Görüşme” tekniği uygulanmıştır. Bununla birlikte mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuvarlarındaki kanun eğitiminin, başlangıç düzeyinde ders içeriğinin ve kullanılan yöntemlerin belirlenmesi hedeflenmiş ve elden edilen verilerden yola çıkarak kanun eğitimine katkı sağlayacağı düşünülen önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Kanun, Eğitim, Yöntem, İçerik

ABSTRACT

AN INVESTIGATION ON CONTENTS AND METHODS OF KANUN EDUCATION IN STATE CONSERVATORIES WHICH GIVES PROFESSIONAL MUSIC EDUCATION

Kenan SAVAŞ

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF MUSIC**

JUNE 2015

Thesis Advisor: Assistant Professor Yavuz TUTUŞ

This reseach aims to scrutinize contents and methods of kanun education in state conservatories which gives professional music education to state the problems about it, to determine resolution advisory on substantial problems, and by this means to contribute on progression of kanun education. It is a descriptive study based on screening model in terms of its purpose and methods. First of all the preliminary information of this study is acquired by searching various related sources.

A structured query was applied as data collection device to kanun instructors who give lessons in state conservatories of Gazi University, Ege University, Selçuk University, and Afyon Kocatepe University. In addition to this it aims to state beginner curriculum and methods of kanun education in state conservatories which gives professional music education. And also based on these data, some suggestions which were supposed to make contribution to kanun education were proposed.

Keywords: Kanun, Training, Methods, Content

ÖNSÖZ

Araştırmam süresince benden yardımlarını esirgemeyip bana destek vererek beni yönlendiren değerli danışman hocam Yrd. Doç. Yavuz TUTUŞ'a, araştırma yöntemleri ve tez yazımı ile ilgili konularda benimle bilgilerini paylaşarak bana destek veren değerli hocalarım Yrd. Doç. Çağhan ADAR ve Araştırma Görevlisi Safiye YAĞCI'ya, düşüncelerini benimle paylaşan Kültür Bakanlığı Konya Tasavvuf Müziği Kanun Sanatçısı Celal AKSOY'a, Öğr. Grv. Şükrü Suat TOYDEMİR'e, Öğr. Grv. Serkan GÜNALÇIN'a, Öğr. Grv. Halil ALTINKÖPRÜ'ye, Doç. Dr. Oğuz KARAKAYA'ya ve gerekli maddi ve manevi desteği benden esirgemeyen aileme ve arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Kenan SAVAŞ

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
YEMİN METNİ.....	ii
TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KANUN EĞİTİMİ

1. MÜZİK.....	2
1.1. MÜZİK KÜLTÜRÜ.....	4
1.2. TÜRK MÜZİK KÜLTÜRÜ VE TARİHSEL GELİŞİMİ.....	4
2. EĞİTİM	5
2.1. MÜZİK EĞİTİMİ	6
2.2. ÇALGI EĞİTİMİ.....	7
3. KANUN	9
3.1. TARİHİ.....	9
3.2. YAPISI.....	10
4. KANUN EĞİTİMİ.....	11
5. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	13
6. ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMLERİ	14
7. ARAŞTIRMANIN AMACI	14
8. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	14
9. ARAŞTIRMANIN SAYILTI LARI.....	14

10. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	15
11. İLGİLİ YAYINLAR VE ARAŞTIRMALAR.....	16

İKİNCİ BÖLÜM YÖNTEM

1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	18
2. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	18
3. ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBU.....	18
4. ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA YÖNTEMLERİ.....	19
5. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ.....	20

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR VE YORUMLAR

1. BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM...	21
2. İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	23
3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	24
4. DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	26
5. BEŞİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	27
6. ALTINCI ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	28
7. YEDİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	30
8. SEKİZİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	31
9. DOKUZUNCU ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM..	32
10. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	34
KAYNAKÇA.....	41
EKLER.....	43

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretim Elemanı Sayısı ve Ünvanları.....	33
Tablo 2. Öğretim Elemanlarının Kanun Eğitiminde Kullandığı Metotlar.....	35
Tablo 3. Öğretim Elemanlarının Kanun Eğitiminde Uygulamakta Oldukları Dizi, Makam, Usûllere Yönelik Çalışmaları.....	37
Tablo 4. Öğretim Elemanlarının Kanun Eğitiminde Kullandıkları Eserleri Seçme Kriterleri.....	38
Tablo 5. Öğretim Elemanlarının Başlangıç Seviyesindeki Kanun Eğitiminde Kullandıkları Akortlar.....	40
Tablo 6. Öğretim Elemanlarının Kanun Eğitiminde Kullandıkları Dizi veya Makamlar.....	41
Tablo 7. Öğretim Elemanlarının Kanun Eğitiminde Üslûba Yönelik Yaptığı Çalışmalar.....	42
Tablo 8. Öğretim Elemanlarının Notanın Kullanımının Kanun Eğitimine Etkilerine Dair Görüşleri.....	44
Tablo 9. Öğretim Elemanlarının Kanun Eğitiminde Karşılaştıkları Problemler....	45
Tablo 10. Öğretim Elemanlarının Kanun Eğitiminde Haftalık Ders Saati İle İlgili Görüşleri.....	46

KISALTMALAR DİZİNİ

AKÜ: Afyon Kocatepe Üniversitesi

Akt: Aktaran

EÜ: Ege Üniversitesi

GÜ: Gazi Üniversitesi

SÜ: Selçuk Üniversitesi

vb: Ve benzeri

GİRİŞ

Geleneksel Türk Müziği, Türk Kültürünün ve mirâsının en önemli parçasıdır. Türk Müzik Kültürünün kökeni tarih boyunca ve tarih öncesi dönemlerde süre gelmiş ve şekillenmiş bir olgudur. Dünya müzik kültürünün eski, köklü ve yaygın unsurlarındandır. Böyle geniş bir kültürün parçası olmak aynı zamanda bu toplumda yaşayan her birey için sorumluluk arz etmektedir. Bu kültürün nesilden nesile aktarılmasında, eğitimciler önemli bir rol üstlenmektedirler.

Türk Müziğinin geçmişten günümüze kadar birikmiş zengin repertuarı ve geniş bir enstrüman yelpazesi bulunmaktadır. Bu repertuarın saz ve söz mûsikîsi olmak üzere iki kısımda toplandığı düşünüldüğünde repertuarın az bir kısmını saz mûsikîsi oluşturmaktadır. Enstrüman icracılığında saz mûsikîsinin önemi göz önünde bulundurulduğunda, Türk Müziğinde kullanılan enstrümanlar arasında kanun sazı önemli bir rol oynamaktadır. Bu enstrümanın icrasında ve öğretiminde uygulanan yöntem ve metotlar kanun sazının gelişimine olanak sağlamaktadır.

Bu çalışmada, mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuvarlarındaki kanun eğitiminin, içerik ve yöntem bakımından incelenmesi hedeflenmektedir. Kanun eğitiminde standart bir yöntem bulunmaması, bu problem ile ilgili fazla sayıda araştırmanın yapılmamış olması ve bu konunun kanun eğitimine yararlı olacağı düşünüldüğünden araştırılmaya değer görülmüştür. Kanun eğitimi dersinde uygulanan içerik ve yöntemlerin irdelenmesi ve bu derse yönelik problemlerin belirlenip, bu problemlere yönelik önerilerin dile getirilerek, eğitime katkı sağlanması amaçlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KANUN EĞİTİMİ

1. MÜZİK

İnsanın varoluşundan bu yana müzik vazgeçilemeyen, tüketip bitirilemeyen, duyguların, konuşulan dil dışında da anlatılabildiği, insanın ruhunu yansıtan, evrensel bir araç olarak nitelendirilmektedir. Bu yüzden müzik dışında, dil, din, ırk ayırt etmeksizin insanların ruhlarına etki edebilen daha güçlü bir olgu olmadığı söylenebilir.

Müziği sözcük anlamı ile şu şekilde ifade eden Say'a (2010: 534) göre, Eski Yunanca "müzik becerisi" teriminden yola çıkarak "müzik" sözcüğü, dilimize, Arapça ve Fransızca'dan girmiştir.

Özkan'a göre (2010: 35) "Mûsikî, bir duygu, bir düşünce, fikri ya da doğal bir olayı anlatmak için ölçülü ve uyumlu seslerin, belirli bir sanat anlayışı kapsamında ritimli ya da ritimsiz olarak estetik bir yapıyla bir araya getirilme sanatıdır".

Tanrıkorur (2004: 11) ise, "İnsanla yaşıt olan nağme sanatının adı Yunanca'dan alınmıştır. Yunanca'da o dilin alfabesine göre *m-o-u-s-a* harfleriyle yazılan ve *mûsa* diye okunan *peri* anlamında bir kelime vardır. Bir kelimenin sonuna gelen *-ike* veya *-ika* takısı, o kelimeye *konusulan dil* anlamını kazandırır. *Mûsa*'ya eklenen *-ike* takısı, yani *mûsike: perilerin konuştuğu dil* anlamını verir" diye açıklamıştır.

Öte yandan Khan (1994: 17) "Müziğin insan üzerinde oldukça etkili olmasının sebebini, insan ruhunun en derin katmanlarına ulaşabilmesidir" diyerek açıklamaktadır.

Müziğin temelini ve malzemesini düzenli sesler bütünlüğü ve ritim oluşturmaktadır. Ses ve ritim müziğin ana unsurlarıdır.

Safiyüddin Abdülmümin Urmevi ise müziği şu şekilde tanımlamaktadır:

“Müzik ilmi bir sanattır ki bu sebeple sanatlar içinde bundan yüce bir sanat yoktur”(Akt: Sayan, 2003: 10).

Özkan (2010: 35) da mûsikîyi bir ilim olarak görmüş “Mûsikî seslerin ilmidir. Bu ilmin içerisine edebiyat, fizik, coğrafya, matematik, tarih, arkeoloji, felsefe gibi ilimlerle beraber estetik gibi birçok konu girer” demiştir.

Genel bir tanımla müzik;

Belli bir amaç ve yöntemle, belli bir güzellik anlayışına göre işlenerek birleştirilmiş seslerden oluşan estetik bir bütündür (Uçan, 1997: 10).

Tanımlar göz önünde bulundurulduğunda müziğin, insan hayatı içerisinde ne kadar önemli bir yere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Söz ile ifade edilemeyen duygulara tercüman olmasının dışında, köklü bir geçmişe sahip, kültürel değerleri olan toplumlar arasındaki bağı kuvvetlendirdiği de söylenebilir.

Karolyi (2007: 7) göre, “Müzik, sanat olmasının yanı sıra, aynı zamanda bir bilimdir. Çünkü duygusal olarak algılanabilen müzik, akıl vasıtası ile de kavranabilen bir olgudur” diye nitelendirmektedir.

Say (2008: 15) ise müziği en yalın haliyle, “malzemesi ses olan bir sanat olarak tanımlamaktadır. Seslerle gerçekleştirilen bu sanatın ortaya çıkabilmesi için iki koşul gerektiğini öngörmektedir. Bunlar ses ve insandır. Sesleri bütünüyle bir anlatım sanatına dönüştüren insandır. Ses ile insan arasındaki ilişki müzik adı verilen bu evrensel dili ve müzik sanatını meydana getirmiştir. Müziksiz insan olamayacağı gibi, müziksiz bir toplumun olması da düşünülemez”.

İnsan, yaşamı boyunca müzikle her an iç içedir. Okulda, evde, televizyonda, radyoda, törenlerde müzikle bir araya gelmektedir. Müzikle uzun süre bir arada olan insan, zaman içinde dinleme, söyleme, eşlik etme, beğenme, eleştirel bakış açısı kazanma, besteleme gibi davranışlar sergilemektedir. Aynı zamanda müzik, insana kendini ifade etme imkanı sunmaktadır. İnsanın kendini duyguları ile ifade ettiği düşünüldüğünde müziğin, bu duyguları aktarmadaki yerinin önemi açığa çıkmaktadır.

Say (2008: 17) müziğin kültürel işlevini şu şekilde açıklamıştır:

“Müzik, özünde kültürel bir olgudur. Kültürün gelişmesini doğrudan etkileyip geçmiş ile gelecek arasında bir bağ kurar. Tarih içinde birçok coğrafyadaki farklı toplumlar kendi müzik kültürünü oluşturmuştur”.

Toplumların gelişebilmesi aynı zamanda geçmişini bilmesi kültür yapısını ve var olan kültür miraslarının farkındalığını kavrayabilmesi açısından müzik, vazgeçilmez bir unsur olarak görülmektedir. Toplumsal açıdan müziğin, kişiler arasında bağlar kurulmasında, ortak duygu ve düşüncelerin oluşmasında büyük bir role sahip olduğu görülmektedir.

1.1. MÜZİK KÜLTÜRÜ

Kültürün en temel boyutlarından ve alanlarından biri müzik olarak bilinmektedir. Müzik, insanlığın oluşumundan günümüze kişiyi manevi yönde besleyen kültür damarlarından biri olarak görülmektedir. Tarihsel süreç içerisinde müzik dönüşerek, değişerek, gelişerek belirli evrelere ayrılmıştır.

Uçan’a göre (2005: 10) insanlığın kültürel evrim süreci üç ana evreye ayrılır.

1. Üretim öncesi evre (Paleolitik)
2. Üretim evresi (Neolitik)
3. Yoğun üretim evresi (Endüstri)

1.2. TÜRK MÜZİK KÜLTÜRÜ VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Uçan (2005: 13), Türk müzik kültürünün kendine özgü evrelerini üç ana dönemde incelenmektedir.

1. Şamani Dönem Türk Müzik Kültürü
2. İslami Dönem Türk Müzik Kültürü
3. Lâik Dönem Türk Müzik Kültürü

Türklerin kendilerine özgü kültürü ve Türk Müzik Kültürünün Altay dönemiyle başladığı bilinmektedir. Milattan önce 2000 yılından itibaren Orta Asya Türk Müzik Kültürü oluşmaya başlamıştır. Milattan önce beşinci yüzyıl dolaylarında Hun-Türk Müzik Kültürü olarak etkin bir rol oynamıştır. Milattan sonra altıncı

yüzyıldan itibaren ise Gök-Türk Müzik Kültürü yani Türk Müzik Kültürü olarak anılmaktadır (Uçan, 2005: 14).

Türk Müzik Kültürü yaklaşık beş bin yıldır süregelen etkin varlığını değişim ve dönüşümler doğrultusunda sürdürmektedir. Türk Müzik Kültürü kendine özgü birçok uygarlığın temelini bünyesinde barındırmaktadır. Dolayısıyla çok çeşitli uygarlık boyutları olan etkileşimli bir kültürdür.

Uçan'a göre (2005: 208) Türk Müzik Kültürü son üç yüz yılda en çok batı uygarlığı ile son seksen yıldan günümüze ise çağdaş uygarlıkla etkileşim içerisinde.

Türk Müzik Kültürü, dünyadaki etkin rol oynamış uygarlıkların hepsine sahip tek müzik kültürü olarak düşünülebilir. Bu bakımdan önemli bir model olarak görülebilir.

Türk Müzik Kültürü Uçan'a göre (2005:210), dayandığı uygarlık temellerinin herhangi bir karışımı değildir. Daha çok özgün bir birleşimi olarak adlandırılabilir.

2. EĞİTİM

Eğitim, insanın doğumundan ölümüne kadar olan sürede davranışlarındaki değişimler olarak nitelendirilmektedir. İnsan, yaşamındaki her alanda eğitime, kendini geliştirmeye açıktır. Bireylerin eğitim durumları bir bütün olarak düşünüldüğünde, toplumun genel eğitim durumunu gösterdiği söylenebilir. Eğitim insan hayatının her evresini içerdiğinden bu alanda birçok çalışma yapılmaktadır. Bu alanda yapılan çalışmalarda her bilim insanı eğitimi kendi görüşleriyle açıklamıştır.

Eğitim, toplumda beklenen davranışlar ve nitelikler dışında, kültürel değerler de kazandırmayı amaçlar. Bir toplumun kültür seviyesinin, eğitim seviyesiyle yakından ilişkili olduğu söylenebilir.

Eğitim; "Yetişkin kuşağın önceden belirlenmiş bir amaca uygun olarak planlı bir şekilde genç kuşakların bedensel, ruhsal, sosyal kişiliklerinin gelişimini ve olgunlaşmasını sağlaması" (Akt: Akpınar, 2001:2) olarak tanımlanır.

Ertürk'e göre "Eğitim, kişinin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istedik değişimler meydana getirme sürecidir" (Akt: Akpınar, 2001: 2).

Şişman (2007:19), eğitimin amaçları konusundaki görüşlerini şu sözlerle açıklamıştır:

“Eğitimle ilgili bütün planlı faaliyetler, belirli amaçlara ulaşip belirli işlevleri gerçekleştirmek içindir. Eğitim sistemlerinin dayandığı belirli bir eğitim felsefesi ve bu felsefeye göre teorik olarak yetiştirilmesi planlanan bir insan tipi ve oluşturulmak istenen bir toplum modeli vardır”.

Sağ’a (2003: 13) göre eğitimin işlevleri, “Yenilikçi ve değişmeyi sağlayıcı elemanlar yetiştirmek, gelenekçi ve tutucu toplumların baskılarını azaltıp, bireyi özgür, entelektüel bir çevreye kavuşturmak, bireyi yeniliklere ve değişmeye hazırlamaktır”.

“Eğitim, bütün toplumlarda saygın bir yere sahiptir. Eğitim aracılığı ile yaşam değerlerini koruma, idealleri doğrulama, değerleri aktarma fırsatı vardır. Bu fırsat her toplumun kendi bireylerini hayata hazırlamasını sağlamaktadır. Kişiliğin bilinçlendirilmesini sağlayan eğitim aynı zamanda insanların yönlendirilmesini de hedefler” (Güler, 1997: 1).

Kısacası eğitim, bireyin tercih ettiği alanda kendini geliştirmeye yönelik yaptığı çalışmalardır. Bu alanlardan biri de müzik eğitimidir.

2.1. MÜZİK EĞİTİMİ

Müzik, sanat dallarının en önemli öğelerinden biri olarak görülmektedir. Hem profesyonel hem amatör ve de dinleyici olarak müzik ile ilgilenen birçok birey mevcuttur. Müzik büyük kitlelere hitap eder. Bu yüzden müzik eğitimi de eğitim kavramı içerisinde büyük bir rol oynamaktadır. Müzik insanların sosyal ve psikolojik gelişimlerine katkı sağlar. Erken yaşlarda müzik eğitimine başlamış insanlar, daha sosyal olarak yetişir. Kendine güvenen, yaşadığı toplumla iyi geçinen, kötü davranışlardan kaçınan bireyler yetiştirmek için müzik eğitimi kullanılmaktadır.

Uçan’a (1997: 7) göre, “Müzik kültürü ve müzik eğitimi, onu meydana getiren insanla birlikte değişken gelişken ve dönüşken özelliktedir. Müzik, bireyi ve toplumu besleyen ana yaşam ve kültür damarlarından biridir. Müzik eğitimi bu damarı açan, büyüten, genişleten, işleten ve geliştiren bir süreçtir. Müzik kültürü ise bu damardan bireye ve topluma nüfus eden, kendine özgü bir *kültürel kan* veya kendine özgü bir *kültürel öz*sudur”.

Özkan'a göre (2010: 21) "Mûsikî, en ilkel topluluklarda dahi konuşmadan önce, insan yaşamına girmiş olan bir unsurdur. En ilkel topluluklar gündelik işlerini, daha konuşmayı öğrenmeden önce, ritim yoluyla sonraları ise son derece basit bile olsa ritme eşlik eden bir takım seslerle, yani mûsikî ile sürdürmüşlerdir".

Çevik (1997: 11) ise, müzik eğitimini şöyle açıklamaktadır: "Müzik eğitimi, bireylerin ve toplumların sağlıklı, saygın, becerikli, yordamlı, dürüst, çalışkan, üretken, uyumlu ve çağdaş olabilmeleri için bir düşünce ve davranış eğitimidir".

Müzik eğitimi, temelde üç amaca göre şekillendirilir;

1. Genel Müzik Eğitimi
2. Özengen (Amatör) Müzik Eğitimi
3. Mesleki (Profesyonel) Müzik Eğitimi

Genel Müzik Eğitimi, iş-meslek, okul, bölüm, kol-dal ve program ayırt etmeksizin, herkese yönelik olup, sağlıklı ve dengeli bir "insanca yaşam" için gerekli olan asgari-ortak genel müzik kültürünü kazandırmayı hedefler. **Özengen (Amatör) müzik eğitimi** ise, herkes için zorunlu olmayan, müziğe gönül vermiş, alakalı, istekli, duyarlı ve yatkın olanlara yönelik olup, maddi karşılık beklemeden etkin bir müziksel katılım, şevk ve doyum sağlamak ve bunu mümkün olduğu kadar geliştirmek için gerekli olan müziksel davranışlar kazandırmayı hedeflemektedir. **Mesleki müzik eğitimi** ise, müzik alanının tamamını, bir kolunu ya da dalını, o bütün kol ya da dal ile alakalı bir işi meslek olarak seçen, profesyonel olarak müziğin içerisinde bulunmak isteyen yetenekli kişilere, müziksel davranış ve birikim sağlamayı hedefleyen bir eğitim şeklidir (Uçan, 1997: 31-33).

Müzik eğitiminin içinde bir dal olan, çalgı eğitimi de mesleki müzik eğitiminin bir parçası olarak görülebilir.

2.2. ÇALGI EĞİTİMİ

Çalgı, enstrüman, saz, alet, müzik aleti. Müzikte sesleri çıkarmak amacıyla yapılmış aygıt (Sözer, 2005: 190) anlamına gelir.

Çalgı eğitimi ise, herhangi bir müzik âletinin, çalınabilmesi için yapılan yöntemler olarak açıklanabilir.

Özen'e (2004: 59-60) göre, çalgı eğitiminin amaçları, çalgı sevgisini kazandırabilmek, Mesleki müzik eğitimine yönlendirmek, çalgıların çalınma

tekniklerine ilişkin bilgi aktarmak, çalgı öğretimini kolaylaştırıcı ve aşama kaydetmeyi sağlayıcı yöntemler geliştirmektir. Çalgı eğitiminde çalgı terimlerinin öğrenilmesi ve çalgı çalmada gereken tekniklerin kavranması bilişsel alanı, çalgının sevilmesi, çalmaya ilişkin disiplinli çalışmaya yönelik bir tutum geliştirilmesi ve çalgı çalmaya yaşantıda yer verilmesi duyuşsal alanı, çalgı çalmada karşılaşılan problemleri çözmeye yönelik davranışların kazanılması devinişsel alanı geliştirebilir.

Çalgı Eğitiminde Kullanılan Yöntemler: Müzik eğitiminin hedeflerinden biri olan çalgı çalmanın gerçekleştirilebilmesi için tüm dünyada kabul görmüş olan öğretim yöntemleri vardır.

Çocukların anadillerini öğrenmedeki rahatlık ve kolaylıkları konusundaki gözlemlerinden yola çıktığı yöntemde, Dr. Suzuki, dil gelişiminin temel kurallarını inceleyip “ana dil yaklaşımı” olarak adlandırılan müzik eğitimi sistemine uyarlamıştır. Çok geçmeden bu yöntemleri uygulayarak müzik eğitimi vermeye başlamış ve Japonya Matsumoto’da bir müzik enstitüsü kurmuştur (www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/makale/K-Ozal_3.pdf).

Türk müziğindeki çalgı eğitimi, Türk Müzik tarihinde ağırlıklı olarak kullanılan “meşk” sistemiyle sürdürülmüştür. Meşk sistemiyle yapılan eğitim repertuarın öğrencilere aktarımı konusunda başarılı olsa da, çalgıların icra tekniklerini arttırmak konusunda yetersiz kaldığı söylenebilir. Türk Müziği, tarih boyunca devletin oluşturduğu eğitim kurumlarının ve özel eğitim kurumlarının faaliyetleriyle günümüze aktarılmıştır.

Mesleki müzik eğitimi alanında, araştırmaların konusu gereği, kanun eğitimi ele alınmıştır.

3. KANUN

3.1. TARİHİ

Kanunun, birçok kaynakta, Türk bilginlerinden biri olan Farabi (870-950) tarafından icat edildiği iddia edilmektedir. Bazı kaynaklarda kanunun atası, Mezopotamya’da gelişen “Çeng” olarak kabul edilmektedir.

Öztuna, (2000 :181) “Kanunun Farabi tarafından icat edildiği hakkındaki görüşlerin, söylentiden ibaret olduğunu vurgulamaktadır. Kanunun, ortaya çıkışının Mısırlılara ve Sümerlilere kadar dayandığını belirtmektedir”.

Kanuni Ömer Efendi’den sonra kanun çalgısının yayılmasında büyük hizmetleri olan bir kişi de Kanuni Hacı Arif Bey olarak bilinir.

Kanunun, 18. yüzyılın sonlarına kadar mandalsız olarak icra edildiği, 19. yüzyıldan sonra ise mandalın icadı ile gelişerek mandallı olarak kullanıldığı ve günümüze kadar geldiği anlaşılmaktadır.

Rauf Yektâ (1986: 93), kanun ile ilgili şöyle açıklama yapmıştır: “Eskiden bu çalgıyı icra edenlerin ses perdesini az çok yükseltmek istediklerinde telin üzerine bir parmak darbesinden başka uygulayabilecekleri bir yöntem yoktu, hem de az hakimiyet olunan bu işin güçlüğüne çare bulmak üzere, bundan otuz sene evvel her telin altına iki veya üç madeni parça konulması düşünüldü; böylece kolayca kaldırılıp indirilen bu mandallarla istenilen perdenin tizliği veya pestliği elde edilmektedir. Mandal sisteminin uygulanmasından önceki dönemlerde çeşitli makamların icrâ edilmesi akort şekli değiştirilerek sağlanmaktaydı”.

Geçmişten günümüze bir kaç kanun icracısından bahsedilirse şu şekilde sıralanabilir:

Kanuni Ömer Efendi (?- 1870), Ethem Efendi (?- 1920), Kanuni Sarı Talat Bey(?-?), Kanuni Hacı Arif Bey(1862- 1911), Kanuni Âmâ Nâzım Bey (1884-1920), Muazzez Hanım(?-?), Vecihe Daryal (1914-1970), Kanuni Vitali Efendi (?-1935), Kanuni Saim Bey(?-?), Artaki Candan(1885-1948), Fikret Kutluğ, Kanuni Ağyazar, Ahmet Yatman (1897- 1973), İsmail Tezelli, Ferid Tan, Hüsnü Anıl, Saadettin Öktenay, Nevzat Sümer, Osman Adaş, Mehmet Öner, Erol Deran, Necdet Varol, Bekir Reha Sağbaş, Ahmet Meter, Halil Karaduman (1959-2012), Göksel Baktagir.

3.2. YAPISI

Kanun, Türk Müziğinin en önemli çalgılarından biridir. Piyano gibi, bir eşlik enstrümanı olduğu söylenebilir. Günümüzde halk müziğinde ve son zamanlarda batı müziğinde de kullanıldığı görülmektedir. Yapısı dik yamuk şeklindedir. Yapımında ladin, çınar, ceviz, ıhlamur gibi sert yapılı ağaçlar kullanılır. Kullanılan deriler, hayvan derileri olup bunların içinde en uygun olanları balık ve oğlak derileri olarak bilinir. Suni deriler de kullanılmaktadır.

İslam dünyasının müzik alanında en büyük isimlerinden olan, Abdülkâdir Merâği, kanun ile ilgili (Bardakçı, 1986: 105), “Teknesi ve göğsü üçgendir, sapı yoktur. Telleri genellikle pirinçtir ve üçer üçer akort edilir; yani her üç tel aynı sese çekilir. Bir oktava sekiz mülâyim(uygun) ses gelecek şekilde düzenlenir” demiştir.

Kanun, eğik, bir kenarı uzun yamuk şeklindedir. Aydoğdu’ya (2004: 25) göre bu şekilde olmasının sebebi, “Tellerinin boyunun ayarlanmasındandır”.

Karakaya ise (2012: 4) “Kanun sazına şeklini veren en önemli fiziksel özelliğın tel boylarından kaynaklandığını, tel boyu uzun olan tellerin titreşim frekansları düşük ve kalınken, tel boyu kısa olan tellerin, titreşim frekansları, yüksek ve tiz olur” şeklinde belirtmiştir.

Halil Karaduman da (2007: 11) kanun metodunda kanunun yapısından şu şekilde bahsetmektedir: “Her bir perdedeki sesi üç tel tınlatır. Bu bakımdan piyanonun ses sistemi ile benzerlik göstermektedir. Misina, naylon teller kullanılmaktadır. Geçmişte misina yerine bağırsaktan yapılan kiriş teller kullanılmıştır. Göğüs tahtası genellikle çınar ağacından, tabanı ıhlamur ya da sıkıştırılmış kontrplaktan yapılmaktadır. Burgu tahtası ıhlamur ağacından, burguları ise şimşir, gül ya da abanoz gibi sert ağaçlardan yapılmaktadır. Üç telden oluşan her perdede, diyez, bemol ve koma seslerinin ayarlandığı mandallar bulunmaktadır”.

Ses sayılarına göre çeşitlendirilen kanunlar Somakçı’ya göre (2001:10) şu şekilde sıralanabilmektedir:

“22 sesli kanunun ses aralığı, kaba hüseyini aşırandan, tiz hüseyniye kadardır.

23 sesli kanunun ses aralığı, kaba hüseyini aşırandan, tiz aceme kadardır.

24 sesli kanunun ses aralığı, kaba hüseyini aşırandan, tiz gerdaniyeye veya kaba yegâhtan, tiz aceme kadardır.

25 sesli kanunun ses aralığı, kaba yegâhtan, tiz gerdaniyeye kadardır.

26 sesli kanunun ses aralığı, kaba kaba çargâhtan, tiz gerdaniyeye veya kaba yegâhtan, tiz muhayyere kadardır.

27 sesli kanunun ses aralığı, kaba kaba çargâhtan, tiz muhayyere kadardır”.

Günümüzde en çok kullanılan kanun çeşidi 26 ve 27 sesli kanun çeşididir. Kanun icrasında kullanılan gereçler şunlardır;

Mızrap, kanundan, kaliteli ve gür bir ses elde edebilmek amacıyla kullanılan gereçlerdendir. Yapısında su kaplumbağasının kabuğundan, manda boynuzuna ve fil dişi kemiğine kadar sert yapıda olan çeşitli malzemeler kullanılmaktadır. Kanun icrasında mızraplar her iki elin işaret parmağının alt kısmına yerleştirilmektedir.

Yüksük, mızrapların işaret parmaklarında durmasını sağlamak amacıyla kullanılan yüzük benzeri bir çift metal gereçtir.

Akort anahtarı, kanunu akort etmek amacıyla, pirinç, nikel gibi sert madenlerden yapılmış özel bir anahtardır. Anahtar sol elin avuç içiyle kavrandıktan sonra, burguya geçirilip, sağ ve sola döndürülerek kanun akortlanmaktadır.

4. KANUN EĞİTİMİ

Türk Müziğinde kanun sazı yaygın olarak kullanılmakta ve halk tarafından bilinmektedir. Ülkemizdeki birçok konservatuvarda eğitimi verilmekte olan kanun sazı, öğrenciler tarafından da ilgi görmektedir. Konservatuvarlarda kanun dersini yürüten öğretim elemanları çeşitli metotlar kullanmaktadır. Eğitimin her dalında olduğu gibi kanun eğitiminin de bir yöntemi vardır. Bu konu ile ilgili Aksoy’un düşünceleri şu şekildedir (Odaklanmış Görüşme: Aksoy 17.04.2015, Konya).

Bugüne değin birçok kanuni arkadaşımız, bizden öncekiler ve büyüklerimiz olsun, emsallerimiz olsun veya yeni kuşak kanuniler, kanun metodu hazırlamak durumunda oldular. Bu metotların bir kısmını inceledim. Bunların içerisinde gerçekten istifade ettiğim bölümler de oldu, eleştirdiğim bölümler de oldu. Tabi burada batıda olduğu gibi geliştirilmiş, standart hale gelmiş birkaç tane metot yok. Bu sazı her ilerleten kendince bir metot hazırlıyor. Benim bu konudaki düşüncem şudur; Bu hazırlanmış metotların hepsi, hazırlanabilecek bir metot için bir ön hazırlık çalışması olarak kabul edilirse ve bu metot hazırlayan kişiler bir araya gelirlerse herkesin ortak paydada bulunduğu bir metot oluşturulabilir ve herkes bundan istifade eder diye düşünüyorum. Diğer bir görüşüm de, sazında belli bir seviyeye gelmiş kişiler tarafından bir komisyon oluşturulur. Bu komisyonun en kolay eserlerden en zor eserlere, yaklaşık yüz kadar eser tespit edip, bu eserleri birbirlerinin fikirlerini alarak icra edip, kendilerine ait olan teknikleri tespit edip bir diğerinin yaptığı icra tekniğini yapamasa bile kabul edip onun altına imza atabilirlerse, bununla ilgili bir metot çalışması olabilir. Her kanuni

kendi kolayına geldiği gibi metot hazırlarsa, bir öğrencinin elinde onlarca metot olur ki, bu da tam bir kaosa sebep olur. Bir standartlaşma olsun ama bu tam kırmızı çizgilerle belirlenmiş olmamalı. Diyelim ki bugün on tane kanun metodu varsa bu sayı ikiye indirilebilir.

Aksoy, günümüzde kullanılan metot sayısının fazla olduğunu, enstrümanında belli seviyeye gelmiş uzman icrâcılarının bir araya gelip ortak bir ya da iki metot hazırlaması gerektiğini vurgulamıştır. Böylece bir standartlaşma olabileceği görüşündedir.

Ülkemizdeki kanun sazının geniş bir yelpaze içerisinde kullanıldığı düşünüldüğünde ve bu enstrümanın Cumhuriyet öncesinde de kullanıldığı göz önünde bulundurulduğunda, kanun eğitimine yönelik yapılan çalışmaların sistematik bir şekilde yürütülmediği, düzenlilik arz etmediği ve dolayısıyla etkili olmadığı bilinmektedir. Bu bakımdan kanun eğitiminde kullanılan yöntemlerin ortak bir uygulama içerisinde yürütülmesi önem teşkil etmektedir.

Aksoy, başlangıç düzeyindeki kanun öğrencilerine uyguladığı yöntemi şu sözlerle açıklamıştır (Odaklanmış Görüşme: Aksoy 17.04.2015, Konya).

Başlangıç düzeyinde bir kanun öğrencisine uyguladığım yöntemlerden birinci yöntemim şudur; önce kulağına ve ritim duygusuna bakarım. Eğer duyumu iyiye ritime hakim ise ondan sonra kanunda bir şey çalışırsa çaldırırım hiç çalmıyorsa birkaç mızrap vuruşu gösteririm tekrar edebiliyor mu - edemiyor mu? Algısına bakarım. Eğer bunları yapabiliyorsa yaklaşık 12-13 ay boyunca hiç nota öğretmeden sadece yaptığım egzersizi onun yapması gerektiği şekilde gösteririm. En temel egzersizlerden başlayarak öğrencimi karşıma alırım öğrenci egzersizleri tamamen anlayınca kadar tekrar ederim.

Başlangıç düzeyi kanun eğitiminde Aksoy, öncelikle öğrencinin duyumuna ve ritim algısına dikkat ettiğini, daha sonra kanun eğitimine egzersizler ile başladığını ifade etmektedir.

Kanun enstrümanında hakimiyet sağlamak için öncelikle el, göz ve parmak koordinasyonunun sağlanması önemlidir. Bu koordinasyonu öğrenciye kazandırmak için etüt uygulamalarına ağırlık vermek doğru olacaktır. Öğrenci bu kazanımı elde ettiğinde, eğitiminin ileriki seviyelerinde problem yaşamayacaktır.

5. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Araştırmanın problemini, “Mesleki Müzik Eğitimi Veren Devlet Konservatuvarlarındaki Kanun Eğitimi İçerik ve Yöntem Bakımından nasıldır?” sorusu oluşturmaktadır.

6. ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMLERİ

1. Mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuvarlarındaki başlangıç düzeyi kanun eğitiminde belirli bir metot ya da öğretim programı kullanıyor mudur? Kullanıyorsa bunlar nelerdir?
2. Mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuvarlarındaki başlangıç düzeyi kanun eğitiminde hangi dizi, makam ve usûllerde çalışmalar yapılmaktadır?
3. Mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuvarlarındaki başlangıç düzeyi kanun eğitiminde kullanılan eserleri seçerken hangi kriterler göz önünde bulunduruluyor?
4. Mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuvarlarındaki başlangıç düzeyi kanun eğitimine hangi akort ile başlanıyor? (bolâhenk, sipürde, müstahzen...)
5. Mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuvarlarındaki başlangıç düzeyi kanun eğitiminde gam çalışmaları ve etüt uygulanıyor mu? Uygulanıyor ise hangi dizi veya makamlar tercih ediliyor?
6. Mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuvarlarındaki başlangıç düzeyi eğitiminde kullanılan eserler üzerinde üslûba yönelik çalışmalar yapılıyor mudur?
7. Notaya bağlı bir eğitim uygulanıyor olmasının kanun eğitimine etkileri nelerdir?

8. Mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuvarlarındaki başlangıç düzeyi kanun eğitiminde karşılaşılan problemler nelerdir?
9. Mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuvarlarındaki başlangıç düzeyi kanun eğitiminde haftalık ders saati ne kadar olmalıdır?

7. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırma, mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuvarlarındaki kanun eğitiminin içerik ve yöntemlerinin irdelenmesini, problemlerinin saptanmasını ve var olan problemlere yönelik çözüm önerileri getirerek kanun eğitiminin geliştirilmesine katkı sağlanmasını amaçlamaktadır.

8. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Devlet Konservatuvarlarındaki kanun eğitiminin içeriğinin belirlenmesi, kullanılan yöntemlerin belirlenmesi, kanun eğitiminde karşılaşılan problemlerin saptanması ve eğitime katkı sağlaması bakımından önemlidir.

9. ARAŞTIRMANIN SAYILTI LARI

Bu araştırmada;

1. Seçilen araştırma modelinin bu araştırmanın amacına ve konusuna uygun olduğu,
2. Kullanılan yöntemler ile elde edilen bilgilerin geçerli ve güvenilir olup araştırmayı desteklediği,
3. Araştırmaya katılan çalışma grubunun görüşlerinde ve verdikleri cevaplarda samimi ve dürüst oldukları sayıltılarından hareket edilmiştir.

10. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırma;

1. BaŐlangıç dűzeyi kanun eđitimi ile,
2. BaŐlangıç dűzeyi kanun eđitimi dersini birbirinden farklı içerik ve yűntemlerle verdiđi dűŐnűlen dűrt konservatuvar ile,
3. BaŐlangıç dűzeyi kanun eđitimi dersinde kullanılan içerik ve yűntemler ile,
4. rneklemede yer alan kanun eğitimi dersi veren ğretim elemanları ile,
5. AraŐtırmacının konu hakkında ulaŐabildiđi kaynak ve dűkűmanlar ile,
6. Lisansűstű çalıŐmalara ayrılan sűre ve araŐtırmacının sađlayabileceđi maddi olanaklar ile sınırlandırılmıŐtır.

11. İLGİLİ YAYINLAR VE ARAŞTIRMALAR

Kanun eğitiminde genellikle metot üzerine bilimsel araştırmalar yapıldığı görölmektedir. Bu araştırma ile ilgili olan araştırmalar şu şekildedir:

Güenalçın, S: Kanun Metotlarının Sağ ve Sol El Teknikleri Açısından İncelenmesi ve Bu Tekniklerin Kanun Eğitime Yönelik Olarak Örnek Eserler Üzerinde Gösterilmesi, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2010, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 147 s.

Bu çalışmada kanun metotları sağ ve sol el teknikleri açısından incelenmiştir. Günümüze kadar yazılan ve yayınlanan tüm kanun metotların bu araştırmaya dahil edilmiştir. Bu araştırmanın amacı çeşitli icra tekniklerinde farklılıklar göstererek, tartım, hız, usûl gibi konulardan değişik şekillerde etkilenen sağ ve sol el tekniklerini benzerlik ve farklılıklarıyla birlikte doğru ve anlaşılır biçimde açıklayabilecek kurallar bütününe ulaşılarak, kanun eğitime katkıda bulunmaktadır. İncelenen tüm kanun metotlarında kullanılan farklı sağ ve sol teknikleri açıklanmış ve örnek eserler üzerinde gösterilmiştir. İnceleme sonucunda kanun metotlarında sağ ve sol el tekniklerine yönelik üç ayrı yaklaşım belirlenmiştir.

Aksungur, A, U: Kanun Sazının İcrası Öğretim Teknikleri Karşılaştırmalı Kanun Metodu Analizleri ve Kanun Eğitimi Etütleri, (Yüksek Lisans Tezi), Sakarya 2010, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 178 s.

Bu çalışmada hazırlık sınıfından başlamak üzere lisans 4 seviyesine kadar oluşturulacak bir metodolojik veri sistemi ile halen var olan konservatuarların Türk Müziği eğitimi veren bölümlerinin kanun sazı derslerini inceleyip bu yeni öğretim tekniğinin geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Bu tez kapsamında ana unsur olarak belirlenen; küçük ıskalalarla çalışmalar, birinci derece ıskalalarla çalışmalar ve ikinci derece ıskalalarla çalışmalar sayesinde daha sağlıklı bir kanun sazı eğitimi verileceği düşünülmektedir.

Toksoy, A, K: Kanun Eğitiminde Teknik Çalışma ve Süsleme Elemanlarını İçeren Etütler, (Sanatta Yeterlilik), İstanbul 2006, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 120 s.

Bu çalışmada kanun eğitiminde geleneksel çalış teknikleri ve süslemeleri ile modern çalış teknikleri ve süslemeleri alanındaki etüt çalışmaları konusunda eksiklikler tespit edilmiş, bu alanda etüt besteleme çalışması yürütölmüştür. Bu çalışmada yer alan

etütlerin büyük bir çoğunluğunda Türk Müziği makamları ve formlarından yararlanılarak, ayrıca melodik yapı mümkün olduğunca zengin tutulmuş ve bu etütlerin uygulama niteliğindeki küçük konserlerde çalınmaya uygun olmasına çalışılmıştır.

Kahyaoğlu, Y: Kanun Sazı Öğretiminde Klasik Türk Müziği Saz Eseri Formlarının Fonksiyonlarının İncelenmesi, (Doktora Tezi), Malatya 2011, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 214 s.

Bu araştırmada kanun sazı öğretiminde Klasik Türk Müziği saz eseri formlarının fonksiyonlarının ne düzeyde olduğunun tespit edilmesi amacıyla, örnekleme alınan 5 adet saz eseri formu ve bu kapsamda analiz edilen 64 eser içerisinde, bu eserlerin, hem genel olarak Klasik Türk Müziği Saz Eseri Formları'nın kanun sazı öğretiminde oynadığı rol ve örgün mesleki eğitim kurumlarının ilgili programlarında ve diğer uygulamalarındaki görünümü, hem de kanun sazı öğretimi için gerekli olan çalma tekniklerine ne düzeyde işaret ettiklerinin ortaya konulmasına, odaklanmıştır. Sonuç olarak kanun sazı öğretiminde Klasik Türk Müziği saz eseri formlarından daha yoğun ve sistematik olarak yararlanmak gerektiği, kanun sazı öğretiminde kullanılan ders materyallerine Klasik Türk Müziği Saz Eseri Formlarından uygun örneklerin yansıtılması gerektiği ve söz konusu saz eseri formlarının, kanun sazı öğretimi için gerekli olan çalma tekniklerini yoğun bir biçimde yansıttığı için bu eserlerden daha fonksiyonel olarak yararlanmak gerektiğine ulaşılmıştır.

Somakçı, P: Mesleki Müzik Öğretimi Yapan Üniversitelerde Başlangıç Düzeyi İçin Kanun Öğretim Yöntemine İlişkin Sistematik Bir Yaklaşım, (Doktora Tezi), Ankara 2000, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 170 s.

Bu araştırma kanunun yapısını, tarihsel gelişimini inceleyerek, mesleki müzik öğretimi yapan üniversitelerde başlangıç düzeyi için kanun öğretim yöntemine ilişkin sistematik bir yaklaşım ortaya koymaktır. Sonuç olarak bu araştırmada, kanun öğretim yöntemine ilişkin sistematik bir yaklaşım ortaya koymaya çalışılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın çalışma grubu, araştırmanın veri toplama yöntemleri ile verilerin değerlendirilip çözümlenmesi ile oluşan bilgilere yer verilmiştir.

2. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırma genel çerçevesi, amacı ve yöntemi bakımından tarama modelini esas alan betimsel bir araştırmadır.

“Tarama modelleri geçmişte, ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır” (Karasar, 2009: 77). “Betimleme yöntemi, olayların olguların, nesnelerin, kurumların veya çeşitli durumların ne olduklarını veya belli özelliklerin neler olduğunu ortaya çıkarma işlemleridir” (Cebeci, 2010: 7). “Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan, onu uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir” (Karasar, 2009: 77).

3. ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBU

Araştırma evreni, “bir alan araştırmasında araştırma yapılacak problem alanının tamamına denir” (Cebeci, 2010: 49). Araştırmanın örnekleme, “Evrenin içindeki birimleri temsil etmek üzere seçilen parçadır”(Gökçe, 2007: 110).

Bu araştırmanın çalışma evrenini, mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuvarlarındaki kanun eğitimi derslerini yürüten öğretim elemanları, çalışma

grubunu ise AKÜ Devlet Konservatuvarı, EÜ Devlet Türk Mûsikîsi Devlet Konservatuvarı, SÜ Dilek Sabancı Devlet Konservatuvarı ve Gazi Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarındaki kanun eğitimi derslerini yürüten öğretim elemanları oluşturmaktadır.

Kanun eğitimi derslerini yürüten öğretim elemanlarından araştırma ile ilgili bilgi almak üzere kendileri ile iletişime geçilmiş, bu konservatuvarlarda görev yapmakta olan dört öğretim elemanına yapılandırılmış görüşme formu gönderilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanı sayısı ve ünvanları kurumlara göre aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 1. *Araştırmaya Katılan Öğretim Elemanı Sayısı ve Ünvanları*

Kurum	Öğretim Elemanı Sayısı ve Ünvanları
GÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı	1 Öğretim Görevlisi
EÜ Devlet Türk Mûsikîsi Konservatuvarı	1 Öğretim Görevlisi Doktor
SÜ Dilek Sabancı Devlet Konservatuvarı	1 Öğretim Görevlisi Doktor
AKÜ Devlet Konservatuvarı	1 Öğretim Görevlisi

4. ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA YÖNTEMLERİ

Araştırma sürecinde şu esaslar gerçekleştirilmiştir.

Araştırma konusuna ilişkin bilgilerin elde edilebilmesi için öncelikle yazılı ve elektronik kaynak taraması ve bir uzman ile odaklanmış görüşme yapılarak dokümanlar toplanmış, incelenmiş ve işlenmiştir.

Ülkemizde mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuvarlarındaki kanun eğitimi derslerini yürüten öğretim elemanlarından AKÜ Devlet Konservatuvarı, EÜ Devlet Türk Mûsikîsi Devlet Konservatuvarı, SÜ Dilek Sabancı Devlet Konservatuvarı ve Gazi Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarındaki kanun eğitimi derslerini yürüten öğretim elemanlarına yapılandırılmış görüşme formu gönderilmiştir.

“Yapılandırılmış görüşme, daha çok, önceden yapılan ve ne tür soruların ne şekilde sorulup, hangi verilerin toplanacağını en ayrıntılı biçimde saptayan görüşme planının aynen uygulandığı bir görüşmedir” (Karasar, 2009: 167). Araştırmada katılımcı ve araştırmacı soruların sorulması ve yanıtlanmasında esnek olmuş ve zaman sınırlaması olmaksızın görüşmeler yapılmıştır.

5. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

Araştırmada; Mesleki Müzik Eğitimi Veren Devlet Konservatuvarlarındaki Kanun Eğitimi İçerik ve Yöntem bakımından incelenmiş, uygulama sonucu çözümlenen veriler, karşılaştırılmalı analiz yöntemi kullanılarak yorumlanmış ve yazılı metin olarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölüm araştırma probleminin çözümüne ilişkin veriler ile bunların çözümlenmesi sonucu elde edilen bulguların yorumlarını kapsamaktadır. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarına uygulanan ve ek 1'de yer alan yapılandırılmış görüşme sonuçlarından elde edilen bulgular çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

1. BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuvarlarındaki başlangıç düzeyi kanun eğitiminde belirli bir metot ya da öğretim programı kullanılıyor mudur? Kullanıyorsa bunlar nelerdir?

Öğretim elemanlarına yöneltilen “Başlangıç düzeyi kanun eğitiminde belirli bir metot ya da öğretim programı kullanıyor musunuz? Kullanıyorsanız belirtir misiniz?” sorusundan elde edilen bulgular:

Tablo 2. Öğretim Elemanlarının Kanun Eğitiminde Kullandığı Metotlar

Öğretim Elemanları	Başlangıç düzeyi kanun eğitiminde belirli bir metot ya da öğretim programı kullanıyor musunuz? Kullanıyorsanız belirtir misiniz?
1.	Kendi hazırladığım etütleri kullanıyorum. Bu etütleri öğrencinin performansına ve diğer derslerdeki öğretim programını da gözeterek (nazariyat, usûl, toplu icrâ dersleri) eserlerle destekliyorum.
2.	Başlangıç düzeyinde nota kümeleri, tartımları, parmak alıştırmaları ve genel alıştırmaları basılmamış konservatuvar ders notlarımızdan veriyoruz. Bu alıştırmalar pedagojik bir yöntemle kolaydan daha karmaşığa doğru verilmektedir. Mevcut kanun metodlarından istifade edilmesi, onları incelemeleri, ders dışındaki ekstra çalışmaları oluşturmaktadır. Halil Karaduman Kanun Metodu, Gültekin-Tahir Aydoğdu, Kanun Metodu, Özdemir Hafizoğlu-Kanun Egzersizleri ve Eğitimi örnek verilmektedir.
3.	Evet kullanıyorum. Tahir Aydoğdu - Kanun Metodu ve Oğuz Karakaya - Kanun Metodu.
4.	Gültekin Aydoğdu ve Tahir Aydoğdu'nun çıkarmış oldukları Kanun Metodundan kısmen faydalanıyorum. Daha sonra kendi hazırlamış olduğum etütleri öğrencilerime aktarıyorum.

Tablo 2, öğretim elemanlarının başlangıç düzeyi kanun eğitiminde kullandığı metotları ve öğretim yöntemlerini göstermektedir. Buna göre, Tablo 2 incelendiğinde kendi hazırlamış olduğu etütleri kullanan bir öğretim elemanı ve kanun metodunu kısmen kullanan bir başka öğretim elemanı dışında metot kullanımının pek yaygın olmadığı görülmektedir. Metot kullanımı yerine, daha çok öğretim elemanlarının tercihleri doğrultusunda kendi uyguladıkları etütlerden faydalanarak kanun eğitimine başladıkları ve eğitimi bu şekilde sürdürdükleri söylenebilir. Böylece başlangıç düzeyi kanun öğrencilerine, kanun eğitiminde standart bir öğretim metodu ve yöntemi uygulanmadığı görülmektedir. Günümüzde kullanılan birçok kanun metodu vardır. Enstrümanında ilerlemiş olan kanun sazına hakim eğitimciler ya da icrâcılar tarafından hazırlanmış metotlar, hazırlayan kişiye göre farklılıklar taşımaktadır. Kesin bir standartlaşmanın olmadığı göz önünde bulundurulduğunda birden fazla kanun metoduna sahip öğrenci, bunların hepsinden yararlanmaya çalıştığında olası bir karışıklıkla karşı karşıya kalacaktır. Bu da öğrencinin nasıl bir çalışma yolu izleyeceğini bilememesine sebep olup, öğrencinin işini zorlaştıracaktır. Ayrıca öğrencinin eğitimcisiyle birebir yapmış olduğu derslerde eğitimcisinin izlediği metodun kendisinde bulunan mevcut metotlardan farklı olabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu durum standartlaşmanın belli bir oranda gerekliliğini ve aynı zamanda kanun eğitimcilerinin yöntemlerinin çeşitliliğini, zenginliğini de ortaya koymaktadır. Dolayısıyla her kanun eğitimcisinin uygulamış olduğu kendi yöntem ve metodunun, her öğrenci üzerinde farklı etkilere ve gelişime yol açabileceği söylenebilir. Başlangıç düzeyi kanun eğitiminde doğru yöntem ve metot kişiden kişiye değişiklik gösterdiğine göre, yalnızca bir doğru metodun varlığından söz etmek mümkün görülmemektedir. Ancak metot sayısını minimum düzeyde standartlaştırmak mümkün olabilir. Aynı zamanda belirtilen karışıklıklar da en az seviyeye indirilmiş olur. Tek bir metot haline dönüşene kadar yapılan her metot bunun hazırlık aşaması olarak değerlendirilebilir.

2. İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuvarlarındaki başlangıç düzeyi kanun eğitiminde hangi dizi, makam ve usüllerde çalışmalar yapılmaktadır?

Öğretim elemanlarına yöneltilen “Başlangıç düzeyi kanun eğitiminde hangi dizi, makam ve usüllerde çalışmalar yapmaktasınız?” sorusundan elde edilen bulgular:

Tablo 3. Öğretim Elemanlarının Kanun Eğitiminde Uygulamakta Oldukları Dizi, Makam, Usüllere Yönelik Çalışmaları

Öğretim Elemanları	Başlangıç düzeyi kanun eğitiminde hangi dizi, makam ve usüllerde çalışmalar yapmaktasınız?
1.	Makam olarak ilk önce Çargâh (Arel’ in önerdiği Çargâh dizisi), Bûselik ve Kürdî makamlarını kullanıyorum. Usûl olarak ilk önce, Nim Sofyan, Semâi ve Sofyan usûllerinde etüt ve eserler kullanıyorum. Daha sonra Türk Aksağı ve Aksak Semâi usûllerine geçiyorum. Diğer usûlleri daha sonra kullanıyorum.
2.	Başlangıç düzeyinde Çargâh, Buselik, Hüseyniaşirân perdesinde Kürdi, Dügâh’ta Kürdi, Hüseyni gibi makam dizilerini kullanıyoruz. Belli bir seviyeden sonra Rast ve Uşşak gibi makam dizileri öğretiliyor.
3.	Öncelikle başlangıç aşamasında doğal sesler (arızasız) üzerinde mızrap çalışmaları ile başlıyorum. Bu etütler, sofyan usûlünü kapsamaktadır. Ardından Aksak Semâi’ye kadar olan usûller içinde hazırlanmış makamsal etütler de (Basit Makamlar sınıfında yer alan) kullanıyorum.
4.	Öğrencinin yetenek ve performansına göre, 1.Dönemin sonuna kadar etüt çalışmalarıyla devam ediyorum. Etütlerde; Do Majör dizisini, Makamlarda, sırası ile; Çargâh, Buselik, Kürdi, Rast Uşşak, Beyati, Hüseyni, Muhayyer vs. Usüllerde ise; Küçük usûller başta olmak üzere, ağırlıklı olarak aksak semai üstünde duruyoruz.

Tablo 3, öğretim elamanlarının başlangıç düzeyi kanun eğitiminde kullandıkları dizi, makam ve usûl çalışmalarını göstermektedir. Tabloda da görüldüğü üzere kanun eğitimcilerinin başlangıç düzeyi kanun öğrencilerine uygun seçmiş oldukları makamlar üzerinde hem fikir oldukları söylenebilir. Genel olarak ilk önce Çargâh Makamı (Do majör gam) ile çalışmalarına başlamaktadırlar. Başlangıç aşamasındaki çalışmalar mandal kullanımını gerektirmediğinden bu makamın tercih edildiği söylenebilir. Daha sonra Bûselik, Kürdi, Rast, Uşşak, Bayâtî, Hüseyni, Muhayyer makamında çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Kanun eğitimcilerin tercih etmiş oldukları usûller de başlangıç düzeyindeki bir öğrenci için kolaylık sağlaması açısından basit usûllerden seçilmiştir. Özellikle etüt çalışmalarına, Nim Sofyan, Semâi ve Sofyan usûlleriyle, daha sonra ise Türk Aksağı ve Aksak

Semâî usûllerinden yararlandıkları görülmektedir. Usûl kavramının ne derece önem taşıdığı düşünüldüğünde başlangıç seviyesindeki kanun öğrencileri, usûlün temelini oluşturan basit usûller diye nitelendirilen ritim kalıplarıyla çalıştırmak doğru bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Kanun sazının yapısı itibariyle ritim sazı gibi kullanıldığı görülmektedir. Bulduğu saz topluluğu içerisinde baskın bir karakterde olduğu söylenebilir. Bu bakımdan başlangıç düzeyi kanun öğrencisinin, enstrümanını ritim saz olarak da kullanabilmesi, usûlleri doğru bir şekilde öğrenmesine bağlıdır.

Kanun eğitiminde ağırlıklı olarak saz eseri formundaki bestelerin çalışıldığı göz önünde bulundurulduğunda, bahsedilen usûllerde yapılan çalışmaların faydalı olabileceği düşünülebilir. Sözü geçen usûller ile yapılan çalışmalar arasına saz semâisi formunun dördüncü hanelerinde sıkça kullanıldığı için yürük semâî, devr-i hindi, devr-i turan gibi usûller de eklenebilir.

3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuvarlarındaki başlangıç düzeyi kanun eğitiminde kullanılan eserleri seçerken hangi kriterler göz önünde bulunduruluyor?

Öğretim elemanlarına yöneltilen “Başlangıç düzeyi kanun eğitiminde kullandığınız eserleri seçerken hangi kriterleri göz önünde bulunduruyorsunuz?” sorusundan elde edilen bulgular:

Tablo 4. Öğretim Elemanlarının Kanun Eğitiminde Kullandıkları Eserleri Seçme Kriterleri

Öğretim Elemanları	Başlangıç düzeyi kanun eğitiminde kullandığınız eserleri seçerken hangi kriterleri göz önünde bulunduruyorsunuz?
1.	Bu seçim makam kullanımına bağlı olarak değişiyor. Öncelikle öğrencinin mandal kullanımına başlamadan kanuna hakim olması ve sağ-sol el koordinasyonu sağlaması amacıyla değiştirme işareti almayan Çargâh ve Bûselik makamlarında etüt ve eserlerle kanun eğitimine başlıyorum. Bu makamlardaki eserleri seçerken ilk önce mandal kullanılmayan eserler, daha sonra yalnızca mandalın sabit etkisinin kullanıldığı eserler (Örneğin kürdi makamında etüt ve eserler), daha sonra mandalın değişmeli etkisinin kullanıldığı makamlardaki (Rast ve Uşşak makamları gibi) eserleri kullanıyorum. Özetleyecek olursak ilk kriter mandal kullanıma bağlı. Bu da eserleri hem makam hem içerdiği geçkiler açısından değerlendirmek gereğini doğuruyor.

2.	Öğretilen nota değerlerini ve kümelerini öğretici özellikteki eserleri tercih ediyorum. Aynı zamanda Nim sofyan, Semai ve Sofyan gibi temel usûlleri tercih ediyorum. Eserler tartım ve küme açısından uygun ama usûl olarak öğrencinin henüz öğrenmemiş ve idrak edemediği bir usûlde ise o zaman dörtlüğe bir vurma, sekizliğe bir vurarak birim değer ile icra çalışma sayma becerisini kazandırmaya çalışırım.
3.	Öncelikle temel tartımları içeren, usûlü ve melodik yapısı ile bütünleşmiş, diyez ve bemol arızası olarak değiştirme işaretlerini fazla kullanmayan, nota yazımı olarak da sade ve düzgün bir yazım biçimine sahip olan eserleri seçiyorum.
4.	Burada, öğrencinin solfej ve ritm algılama kabiliyeti çok önemli. Kişiden kişiye değişiyor. Eser içerisinde fazla geçki, asma kalış, arıza değişikliği olmamasına dikkat ediyorum. Her makamdan mutlaka 1 adet peşrev veriyorum. Arkasından en az 3 Adet Saz Semâi geçiyoruz. Bu sayı öğrencinin performansına göre daha da çoğalabiliyor.

Tablo 4, öğretim elemanlarının başlangıç düzeyi kanun eğitiminde kullandıkları eserleri seçerken göz önünde bulundurdıkları kriterleri göstermektedir. Genel olarak öğretim elemanlarının öğretilen eserleri seçerken hem fikir oldukları durum, eserlerin içerisinde çok fazla arıza bulunmamasıdır.

Arızalı notalar (diyez, bemol vb.), başlangıç düzeyindeki kanun öğrencisini mandal kullanmaya yöneltecek ve eseri deşifre etmesine, yorumlamasına engel teşkil edecektir. Öğrenci, sağ-sol el koordinasyonu, göz koordinasyonu gibi konularda sıkıntıya düşecek ve kanundan temiz, kaliteli bir ses çıkartmakta zorluk yaşayacaktır. Aynı zamanda kanun eğitimcileri, tartım kolaylığı olan eserlerin seçimine de vurgu yapmaktadır. Öğrenci henüz tüm nota değer ve tartımlarına hakim olmadığı için eser seçiminin de başlangıç düzeyine uygun olması gerekmektedir. Uygun olmadığı takdirde öğrenci aynı anda birden fazla etkene konsantre olduğu için verim düşebilir ve öğrencinin öğrenme psikolojisi üzerinde olumsuz etkilere yol açabilir. Eser seçiminde bir başka dikkat edilmesi gereken husus da öğrenciye verilen bir eserin, teknik açıdan tam anlamıyla çalışılmadan başka bir esere geçilmesi, yapılacak olası hatalardan biridir. Ayrıca öğrenciye öğretilen eserlerin notasının doğru yazılmış ve okunaklı olması gerekmektedir. Aksi takdirde öğrencinin yanlış notadan geçtiği eser, hafızasında bu yanlışlıkla yer edeceği için büyük bir sorun teşkil edebilir.

Bu durumun bir başka olumsuz yönü ise, okunaklı ve düzgün yazılmamış bir notadan eseri icrâ etmenin zorluğu göz önünde bulundurulduğunda öğrencinin performansını etkilemesi olası bir sonuçtur. Eser seçiminde makam ve usûl faktörünü de göz önünde bulundurmaya doğru bir tercih yapmaya neden olmaktadır. Bu da

öğrencinin diğer derslerde, özellikle nazariyat ve ritim derslerinde öğrenmeye başladığı makam ve usûl bilgisinin ilerlediği ölçüde mümkün olmaktadır. Öğrencinin nazariyat dersinde görmüş olduğu bir makamı, kanun dersinde pekiştirme imkânı mevcuttur. Aynı şekilde bunu ritim dersinde görmüş olduğu usûllerle de yapması mümkündür. Bu durum da, kanun dersinde göstermiş olduğu performansa yansımaktadır ve aynı zamanda öğrencinin verimini arttırabilmektedir.

Bütün bu etkenler bir araya geldiğinde başlangıç düzeyindeki kanun öğrencisinin ve eğitimcinin işini kolaylaştıracaktır. Öğrenci için, kanun sazında kullanılan fiske, tremolo, triole, çarpma vb. teknik nüansları gerçekleştirebileceği nitelikte eserler seçilmesi önemli bir kriterdir. Eğitimcinin sözü edilen bu hususların üzerinde önemle durması, öğrencinin gelişimi açısından büyük bir rol oynamaktadır.

4. DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuvarlarındaki başlangıç düzeyi kanun eğitimine hangi akort ile başlanıyor? (bolâhenk, sipürde, müstahzen...)

Öğretim elemanlarına yöneltilen “Başlangıç düzeyi kanun eğitimine hangi akort ile başlıyorsunuz? (bolâhenk, sipürde, müstahzen vb.)” sorusundan elde edilen bulgular:

Tablo 5. Öğretim Elemanlarının Başlangıç Seviyesindeki Kanun Eğitiminde Kullandıkları Akortlar

Öğretim Elemanları	Başlangıç düzeyi kanun eğitimine hangi akort ile başlıyorsunuz? (bolâhenk, sipürde, müstahzen vb.)
1.	Bolâhenk ile başlıyorum. Daha sonra sırasıyla kız, mansur, sipürde ve müstahzen geliyor.
2.	Kanun eğitim başlangıç düzeyinde, öğrencinin alterasyon ve tranpoze becerisi henüz olmadığı için doğal olarak Bolahenk akord ile doğal dizilerde alıştırmalar yapmaktayım.
3.	Bolâhenk akordu kullanıyorum. Uzun süre sonra Sipürde.
4.	Bolâhenk Akort kullanıyoruz.

Tablo 5, öğretim elemanlarının başlangıç seviyesi kanun eğitimine hangi akort ile başladıklarını göstermektedir. Tabloya göre, tüm öğretim elemanları kanun eğitimine bolâhenk akort ile başlamaktadır. Kanun sazındaki perdelerin yerini yeni öğrenen bir öğrenci için bolâhenk akort ile başlamak uygun görünmektedir. Enstümanda belirli bir hakimiyet becerisi kazandıktan sonra diğer akortlarda icrâya devam etmek, transpozisyonun gelişimine, hakimiyetin artmasına yol açacaktır. Bolâhenk akordun ardından sırasıyla sipürde, kız, müstahzen, mansur gibi ahenkler de kanun eğitimin ileri seviyelerinde kullanılabilir.

Kanun eğitimine bolâhenk akort ile başlamak, diğer akort sistemlerini öğrenmesini kolaylaştıracaktır. Eğer bir öğrenci bolâhenk (yerinden) diye nitelendirilen perde sistemi üzerinde eseri doğru bir şekilde icrâ edemez ise, bu durum öğrencinin ileride eseri başka bir perde üzerinde çalmasını (transpoze) zorlaştıracaktır. Bolâhenk akort, Türk Müziğinin temel akort sistemi olarak düşünüldüğünde öğrencinin bu akort sistemini doğru bir şekilde öğrenmesi gerekmektedir. Başlangıç seviyesindeki kanun öğrencisinin başka bir akort düzeninde çalması öğrencinin ilerleme düzeyine göre farklılık gösterebilir.

5. BEŞİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuvarlarındaki başlangıç düzeyi kanun eğitiminde gam çalışmaları ve etüt uygulanıyor mudur? Uygulanıyor ise hangi dizi veya makamlar tercih ediliyor?

Öğretim elemanlarına yöneltilen “Gam çalışmaları ve etüt uyguluyorsanız hangi dizi veya makamları tercih etmektesiniz?” sorusundan elde edilen bulgular:

Tablo 6. Öğretim Elemanlarının Kanun Eğitiminde Kullandıkları Dizi veya Makamlar

Öğretim Elemanları	Gam çalışmaları ve etüt uyguluyorsanız hangi dizi veya makamları tercih etmektesiniz?
1.	Her makamda etüt uygulanmasından yanayım. Perde kullanımı bakımından her makamın ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiğini
2.	Gam ve etüt çalışmalarını daha çok Çargâh makamı dizi (DoM) ve Hüseyinîşîrân perdesi (Mi) Kürdi dizisinde yapıyoruz (arıza sesler olmadığı için).

3.	Doğal sesler üzerindeki gam ve dizi çalışmalarını Kaba Çargâh– Tiz Çargâh; Yegâh – Tiz Nevâ; Hüseyinîaşîran – Tiz Hüseyinî; Acemaşîran – Tiz Acem vb. arasında çalıştırıyorum. Makamsal dizi olarak Rast dizisi ve Hüseyinî dizisi üzerinde çalıştırıyorum.
4.	Gam ve Etütlerde; Do Majör dizisini, Makamlarda, Sırası ile; Çargâh, Buselik, Kürdi, Rast Uşşak, Beyati, Hüseyini, Muhayyer vb.

Tablo 6, öğretim elemanlarının gam ve etüt çalışmalarında kullandıkları dizi ve makamları göstermektedir. Bir öğretim elemanı, her makamda etüt ve gam çalışmalarının yararlı olduğunu düşünmektedir. Bu durum, başlangıç düzeyindeki kanun öğrencisini, mandal kullanımına hâkim olmadığı için zorlayabilir. Ancak belirli bir seviyeye gelmiş bir öğrenci için faydalı olabilir.

Başka bir öğretim elemanı, arıza sesler kullanılmadığından çargâh makamı dizisini ve hüseyinîaşîrân üzerine göçürülmüş olan kürdi dizisini kullanmaktadır. Öğretim elemanları, genel olarak gam ve etüt çalışmalarında daha çok arızasız perdelerden oluşan dizi ve makamlar tercih etmektedir. Başlangıç düzeyindeki kanun öğrencisinin ilk olarak basit makamlarla gam çalışması yapmasının bir diğer sebebi ise, okuldaki nazariyat derslerinde başlangıçta bu makamların öğretilmesi de göz önünde bulundurulabilir. Öğrenilen makamların giderek zorlaşması ile, öğrencinin mandal kullanımı ve perde hassasiyeti gibi konularda büyük ölçüde gelişebileceği düşünülebilir.

Kanun eğitiminde kullanılan etütler gibi, öğrencinin de etüt yazmasını sağlamak öğrencinin gelişim sürecine katkı sağlayabilir.

6. ALTINCI ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuvarlarındaki başlangıç düzeyi eğitiminde kullanılan eserler üzerinde üslûba yönelik çalışmalar yapılıyor mudur?

Öğretim elemanlarına yöneltilen “Başlangıç düzeyi kanun eğitiminde kullandığınız eserler üzerinde üslûba yönelik ne gibi çalışmalar yapmaktasınız?” sorusundan elde edilen bulgular:

Tablo 7. Öğretim Elemanlarının Kanun Eğitiminde Üslûba Yönelik Yaptığı Çalışmalar

Öğretim Elemanları	Başlangıç düzeyi kanun eğitiminde kullandığınız eserler üzerinde üslûba yönelik ne gibi çalışmalar yapmaktasınız?
1.	Üslup çalışmalarından önce öğrencinin tüm süsleme ve icrâ tekniklerini uygulama becerisini kazanması gerekir. Bu nedenle başlangıç düzeyinde üslup eğitiminin verilmesinin doğru olmadığını düşünüyorum. İcracı tüm teknik becerileri kazandıktan sonra usta icracıların icralarının ve taksimlerinin taklit etmesi gerekir. Ben öğrencilere bu doğrultuda taksim ve icraları notaya alarak, bu icraların kayıtlarını dinlemelerini, video varsa izlemelerini sağlayarak kanun üsluplarını öğrenmelerini sağlamaya çalışıyorum.
2.	Eserin solfeji ve tartımları yerli yerinde icra edildikten sonra nitelikli tuşe çalışması, bazı nüanslar, tremolo legato gibi teknikler kullanılarak eserin renklendirilmesi ile minimum seviyede üsluba yönelik çalışmalar yapmaktayız.
3.	Fiske, tek tel (örn. Dügâh) üzerinde tremolo (özellikle uzun değerli notalar üzerinde), Çarpma (üst, alt apogiatür), oktav tremolo, dörtlü başlangıç ve bitiriş (aynı anda RE – SOL tınlatılması vb.)
4.	Öncelikle, saz duruşu ve pozisyonu, mızrap tutuş ve vuruşu, saz üslûbunu oluşturan en önemli nüanslardır. Enstrümandan çıkacak seslerin net ve temiz olması önceliğimizdir. Yine, eser içerisindeki melodik ve ritimsel vurguları yakalamak, üslûbu oturtma adına yaptığımız en önemli kazanımlarımızdır. Başlangıçta kazanılıp ve öğrenilecek klasik icrâ eğitimi, aynı zamanda, Klasik Türk Müziğinin temel disiplinini oluşturur.

Tablo 7 de, öğretim elemanları üslûba yönelik yaptıkları çalışmalarından bahsetmişlerdir. Bir öğretim elemanı üslûp çalışmalarına başlamadan önce öğrencinin kanuna belli bir seviyede hâkim olması gerekliliğini savunurken, diğer öğretim elemanları üslûp çalışmalarını fiske, tremola, alt-üst çarpma, oktav ve vb. tekniklerle destekleyerek sürdürmektedirler. Üslûbun belli bir seviyeye gelebilmesi için kanun öğrencisinin enstrümanına hakimiyetinin ne derecede önemli olduğu görülmektedir.

Öncelikle öğrencinin enstrümanından nitelikli bir tını elde edebilmesi için mevcut enstrümanının iyi kalitede olması, yapılacak olan üslûp çalışmalarında önemli bir unsurdur. Öğrencinin enstrümanı aranan özellikleri taşııyorsa, bu enstrümandan nitelikli bir tını elde etmesi zor olacaktır. Bu durum öğrencinin performansını ve aynı zamanda öğrenme psikolojisini büyük oranda olumsuz yönde etkileyecektir. Kanun eğitimcisinin, başlangıç düzeyindeki bir öğrencinin enstrümanının seçiminde yol göstermesi, böyle bir problemle karşı karşıya kalmasına engel olabilir.

Kanun eğitimcisi göstererek, uygulatarak, dinleterek, taklit ettirerek öğrencisinin üslûp kazanmasını sağlayabilir. Aynı zamanda bir üslûbun tam olarak kazanılabilmesi için çok çeşitli formlarda eserler öğretilmesi büyük bir önem

taşımaktadır. Bu sayede öğrenci formlar arasındaki farklılıkları kavrayabilir ve çalışacağı eserlere üslûp ve yorum katabilir.

7. YEDİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Notaya bağlı bir eğitim uygulanıyor olmasının kanun eğitimine etkileri nelerdir?

Öğretim elemanlarına yöneltilen “Notaya bağlı bir eğitim uygulanıyor olmasının kanun eğitimine etkileri sizce nelerdir?” sorusundan elde edilen bulgular:

Tablo 8. Öğretim Elemanlarının Notanın Kullanımının Kanun eğitimine Etkilerine Dair Görüşleri

Öğretim Elemanları	Notaya bağlı bir eğitim uygulanıyor olmasının kanun eğitimine etkileri sizce nelerdir?
1.	Nota üzerinde mandal kullanımlarının, nüansların, süsleme ve icrâ tekniklerinin belirtilmesi kanun eğitimine faydalı olacaktır. Eserler bu şekilde geçildikten sonra ezberlenmesi müziksel hafızanın gelişimi yönünden önemlidir.
2.	Akademik bir kurumda ve akademik bir kimlikle kanun eğitimi verilince nota olmazsa olmaz kıstaslardandır. Notaya bağlı eğitimin olması hem öğrenciye hem de biz eğitime kolaylık sağlamaktadır. Başlangıçta çok basit ve kolay eserlerden zor ve karmaşık eserlere doğru giden bir süreç ve öğrencinin alabildiği kadar geniş bir dağarın olması eğitimin uzun ve ciddi olmasını gerektirir.
3.	Etkisi olumlu yöndedir. Usûle göre ve metronom dahilinde eserin seslendirilmesi daha doğru ve estetik olarak gerçekleşebilecektir. Kanun sazı aynı zamanda bir ritim saz olduğundan nota eğitimi ile başlanılıp ilerlenilmesi yararlı olacaktır. Bir kanun icracısının sağlam bir ritim duygusu ve anlayışı içinde topluluğa temiz ses ve ritim verebilmesi bu anlayış içinde çalışmaya bağlıdır.
4.	Bu soruyu önyargılı ve anlaşılmaz buldum. Yorum yok.

Tablo 8 de, öğretim elemanlarının nota kullanımının kanun eğitimine etkilerine dair görüşleri yer almaktadır. Soruya yorum yapmayı tercih etmeyen bir öğretim elemanı dışında, genel olarak kanun eğitimcileri, başlangıç düzeyinde kanun eğitiminde nota kullanımının öğrenciler üzerinde olumlu etkilerine değinmişlerdir. Bu sayede öğretimin kolaylaştığını da belirtmektedirler. İlk olarak öğrencinin nota aracılığı ile eseri hafızasına alması, daha sonrasında ezberinde olan esere dilediği gibi nüans, vurgu, yorum vb. katabilmesi açısından kolaylık sağlayabilmektedir.

Kanun eğitimin dışında, öğrencinin diğer derslerinin de nota ile sürdürüldüğü düşünülüp, akademik bir ortamda gerçekleştirilen bir eğitimin ciddiyeti göz önünde

bulundurulduğunda, notanın vazgeçilmez bir unsur olduğu ortaya çıkmaktadır. Öğrencinin sürekli notaya bağlı çalışmasının bir dezavantajı olduğu söylenebilir. Öğrencinin hafızasının ve ezber kabiliyetinin zayıfladığı ve buna bağlı olarak da enstrümana hâkimiyetinin azalabileceği düşünülebilir. Öte yandan öğrencinin öğrenme psikoloji açısından, notaya bakarak çalması öğrenciye güven sağlayabilir.

8. SEKİZİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuvarlarındaki başlangıç düzeyi kanun eğitiminde karşılaşılan problemler nelerdir?

Öğretim elemanlarına yöneltilen “Başlangıç düzeyi kanun eğitiminde karşılaştığınız problemler nelerdir?” sorusundan elde edilen bulgular:

Tablo 9. Öğretim Elemanlarının Kanun Eğitiminde Karşılaştıkları Problemler

Öğretim Elemanları	Başlangıç düzeyi kanun eğitiminde karşılaştığınız problemler nelerdir?
1.	Bir çalgıda en önemli unsurun çalgıdan nitelikli ses elde etmek olduğunu düşünüyorum. Kanun öğrencilerinin gerek kendi kendilerine, gerek bu konuyu önemsemeyen öğreticiler tarafından uyarılmamaları nedeniyle bu konuda farklı alışkanlıkları edinmiş olmaları başlangıçta benim karşılaştığım problemlerden biri. Bir diğer problem de kanunun akordu. Başlangıç düzeyindeki bir öğrenciye kanunun akort edilmesini öğretmek ve bu alışkanlığı kazandırmak oldukça zaman alıyor. Bir diğer problem ise öğrencilerin nota bilgilerindeki farklılıklar. Nota öğrenimine yeni başlayan öğrencilerin bazen çok kolay etütlerde bile tartımları anlayamama durumları ile karşılaşıyorum.
2.	Öğrencinin kanunla tanışma sürecinin uzunluğu, bona solfej becerisinin gelişme süreci ve özellikle tuşe kalitesinin oturması, kanunun akort sorunu vb. başlangıç süreci için önemli problemlerden sayılabilir.
3.	Öğrencinin mızrap vuruşlarının koordineli ve eşgüdüm içinde olmaması, metronom dışına çıkma eğilimi, sağ ve sol elin temel tartımlara göre öncelik sırasının karıştırılması, tartımlar olduğundan farklı seslendirilmesi, etüdü ya da eseri bütünlük içinde seslendiremeyip kopuk – kesik ve duraksayarak seslendirme, mandal değişimi sırasında metronomun ve ana melodinin sağ el tarafından yürütülememesi ve eserin kesintiye uğraması vb.
4.	Öğrencinin daha önce nota ve usûl bilmemesi, ezber kabiliyetinin zayıf olması, sazdaki ilerleme sürecini yavaşlatan en önemli unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 9, öğretim elemanlarının başlangıç düzeyindeki kanun eğitiminde karşılaştıkları problemleri içermektedir. İki öğretim elemanı, ilk olarak öğrenciye enstrümanının akordunun nasıl yapılacağına öğretildiğindeki zorluklara, aynı zamanda öğrenciye enstrümanının akort etme alışkanlığının kazandırılmasında karşılaşılan problemlere değinmişlerdir.

Bahsedilen diğer problemler ise şunlardır: öğrencinin kanundan kaliteli bir ses çıkarabilmesi için geçen sürenin uzunluğu, solfej, bona, nota vb. konulardaki bilgi eksikliğinden kaynaklanan aksamalar, eser icrâ ederken metronom dışına çıkılması ve eseri kesintiye uğratması, eserdeki arızalı perdeleri kullanırken yapılan mandal değişikliği sırasında sağ ve sol el koordinasyonunun bozulmasına bağlı olarak ortaya çıkan aksamalar olarak sıralanmaktadır. Sıkça karşılaşılan bir diğer problem ise kanun öğrencisinin eser icrâsı sırasında notaya bakarken kanundaki tuşe hakimiyetini yitirmesidir. Bu da eserin çalımı sırasında kopukluklara, metronom dışına çıkmaya (ani hızlanma ya da yavaşlamalara) neden olabilmektedir.

Ayrıca geçmişte kanun sazıyla amatör olarak ilgilenmiş öğrenciler akademik eğitimleri sırasında birtakım zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu zorluklardan en önemlisi öğrencinin yanlış teknik ve üslûpla eğitimine başlamış olmasıdır. Dolayısıyla bu durum, kanun eğitimcisinin öğrencide yerleşmiş olan yanlışlıkları düzeltmesindeki geçen sürenin uzunluğuna yansımaktadır. Öğrencilerin enstrüman çalımındaki alışkanlıklarından kurtulmasının kolay olmayacağı göz önünde bulundurulduğunda, bu etkenler aynı zamanda öğrencinin verimini ve sergileyeceği performansı da kötü yönde etkilemektedir.

9. DOKUZUNCU ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuvarlarındaki başlangıç düzeyi kanun eğitiminde haftalık ders saati ne kadar olmalıdır?

Öğretim elemanlarına yöneltilen “Başlangıç düzeyi kanun eğitiminde haftalık ders saati sizce ne kadar olmalıdır?” sorusundan elde edilen bulgular:

Tablo 10. *Öğretim Elemanlarının Kanun Eğitiminde Haftalık Ders Saati İle İlgili Görüşleri*

Öğretim Elemanları	Başlangıç düzeyi kanun eğitiminde haftalık ders saati sizce ne kadar olmalıdır?
1.	Haftanın farklı iki gününde arada birkaç gün ara olmak koşuluyla ikişer saat olabilir.
2.	Konservatuvar ve benzeri müzik kurumlarında başlangıç için haftalık 6 saat olabilir. Ama yaygın eğitim kurumları ve özel kanun dersleri için 4 saat de yeterli olabilir.
3.	Bir eğitmen eşliğinde haftalık dört saatlik eğitim yeterlidir. Bunun dışında öğrenci hafta boyunca çalışmasına devam etmelidir.
4.	Haftalık en az 8 Saat olmalıdır.

Tablo 10, öğretim elemanlarının başlangıç düzeyi kanun eğitiminde haftalık ders saatinin ne kadar olması gerektiği ile ilgilidir. İki öğretim elemanı haftalık dört saatin yeterli olacağı görüşündedir. Bir öğretim elemanı haftalık altı saat, diğer bir öğretim elemanı ise haftalık sekiz saat olması gerektiğini savunmaktadır. Ders saatlerinin sayısının öğrenci üzerindeki etkisi düşünüldüğünde altı-sekiz saatlik zaman diliminde öğrenci ile geçirilen zaman daha fazladır. Ancak ders saatinde öğrenci ile geçirilen bir saat yeterli olacaktır. Geriye kalan zamanda öğrenci, eğitimcinin bir saatte göstermiş olduğu eğitimi tekrar ederek, üzerinde çalışarak pekiştirmelidir.

Kanun eğitiminde öğrencinin görerek, taklit ederek daha kolay öğrenebileceği düşünüldüğünde, eğitimci ile geçirilen süre, öğrencinin bunu gerçekleştirebilmesine ve kendini geliştirebilmesine olanak sağlamaktadır.

Ders saatinden ayrı olarak öğrencinin kendi çalışma imkânının da sunulabileceği elverişte bir program hazırlanması gerekmektedir. Haftalık (altı-sekiz) ders saatinin uygulanması öğrencinin psikolojisini ve performansını kötü yönde etkileyebilir.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulguları ışığında elde edilen sonuçlara ve bu sonuçlara ilişkin geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

SONUÇLAR

Araştırmada; mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuvarındaki kanun eğitimi, içerik ve yöntem bakımından irdelenmeye çalışılmış, bu içerik ve yöntemlere yönelik olarak öğretim elemanlarının görüşlerine başvurulmuş, araştırmaya katılan kurumların karşılaştırılmalı analizleri yapılmıştır.

Yapılan araştırmadan, mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuvarlarında kanun eğitimi veren öğretim elemanlarının görüşlerinde ortak düşünceler olduğu gibi farklı görüşler de saptanmıştır.

Araştırma, mesleki müzik eğitimi veren Gazi Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi ve Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarlarında görev yapan öğretim elemanları arasında yapılmıştır. Konservatuvarlardaki üslup ve repertuar eğitimi haftalık toplam ders saatlerinin belirli bir standartta olmadığı görülmüştür.

Birinci alt probleme ilişkin sonuçlar:

Metot kullanımı yerine, daha çok öğretim elemanlarının tercihleri doğrultusunda kendi uyguladıkları etütlerden faydalanarak kanun eğitimine başladıkları ve eğitimi bu şekilde sürdürdükleri belirlenmiştir. Böylece başlangıç düzeyi öğrencilerine, kanun eğitiminde standart bir öğretim metodu ve yöntemi uygulanmadığı kanısına varılabilir.

İkinci alt probleme ilişkin sonuçlar:

Genel olarak ilk önce Çargâh Makamı (Do majör gam) ile çalışmalarına başlandığı belirlenmiştir. Başlangıç düzeyindeki kanun eğitiminde kullanılan bu

makamın, mandal kullanımını gerektirmemesinden dolayı tercih edildiği kanısına varılmıştır. Daha sonra Bûselik, Kürdi, Rast, Uşşak, Bayâtî, Hüseyini, Muhayyer makamında çalışmalar yapıldığı tespit edilmiştir. Kanun eğitimcilerin tercih etmiş oldukları usûller de başlangıç düzeyindeki bir öğrenci için kolaylık sağlaması açısından basit usûllerden seçildiği görülmüştür. Özellikle etüt çalışmalarına, Nim Sofyan, Semâî ve Sofyan usûlleriyle, daha sonra ise Türk Aksağı ve Aksak Semâî usûllerinden yararlandıkları belirlenmiştir.

Üçüncü alt probleme ilişkin sonuçlar:

Genel olarak öğretim elemanlarının öğretilecek olan eseri seçerken hem fikir oldukları durum, eserlerin içerisinde çok fazla arıza bulunmaması görüşüdür. Bu sebeple Çargâh, Bûselik ve Kürdî makamı gibi arıza almayan makamlar ve içerisinde geçki olmayan eserler seçim sebebi olarak belirlenmiştir. Arızalı notaların (diyez, bemol vb.), başlangıç düzeyindeki kanun öğrencisini mandal kullanmaya yönelteceği ve eseri deşifre etmesine, yorumlamasına engel teşkil edeceği kanısına varılmıştır.

Sözü edilen makamlar ile birlikte usûl olarak da nim sofyan, semâî, sofyan, Türk aksağı, aksak semâî gibi temel usûllerle ölçülen eserlerin, başlangıç düzeyi kanun eğitiminde öğrenciye öğretilmesi yönünde görüşler tespit edilmiştir.

Dördüncü alt probleme ilişkin sonuçlar:

Tüm öğretim elemanları kanun eğitimine bolâhenk akort ile başladıkları belirlenmiştir. Kanun sazındaki perdelerin yerini yeni öğrenen bir öğrenci için bolâhenk akort ile başlamanın uygun olacağı kanısına varılmıştır. Bolâhenk akordun ardından sırasıyla sipürde, kız, müstahzen, mansur gibi ahenklerin de kanun eğitiminde kullanılması yönünde görüşler belirlenmiştir.

Beşinci alt probleme ilişkin sonuçlar:

Bir öğretim elemanı her makamda etüt ve gam çalışmalarının yararlı olduğunu, başka bir öğretim elemanının ise arıza sesler kullanılmadığından çargâh makamı dizisini ve hüseyनियाşirân üzerine göçürülmüş olan kürdi dizisini kullandığı, kaba çargâh-çargâh, yegâh-tiz nevâ gibi oktav ve arızasız sesler üzerinde etüt ve gam çalışması yönünde görüşlerin olduğu tespit edilmiştir. Öğretim elemanları, genel

olarak gam ve etüt çalışmalarında daha çok arızasız perdelerden oluşan dizi ve makamları tercih ettiği kanısına varılmıştır.

Altıncı alt probleme ilişkin sonuçlar:

Bir öğretim elemanı üslûp çalışmalarına başlamadan önce öğrencinin kanuna belli bir seviyede hâkim olması gerekliliğini savunurken, diğer öğretim elemanları üslûp çalışmalarını fiske, tremola, alt-üst çarpma, oktav ve vb. tekniklerle destekleyerek sürdürdükleri belirlenmiştir. Öğrencinin enstrümanından nitelikli bir tını elde edebilmesinin de, yapılacak olan üslûp çalışmalarında önemli bir unsur olduğu kanısına varılmıştır.

Yedinci alt probleme yönelik sonuçlar:

Soruya yorum yapmayı tercih etmeyen bir öğretim elemanı dışında, genel olarak kanun eğitimcilerinin, başlangıç düzeyinde kanun eğitiminde nota kullanımının öğrenciler üzerinde olumlu etkilerine değindikleri belirlenmiştir. Bu sayede öğretimin kolaylaştığı, akademik bir ortamda gerçekleştirilen bir eğitimin ciddiyeti göz önünde bulundurulduğunda, notanın vazgeçilmez bir unsur olduğu, öğrencinin nota aracılığı ile eseri hafızasına almasının, daha sonrasında ezberinde olan esere dilediği gibi nüans, vurgu, yorum vb. katabilmesi açısından kolaylık sağlayabileceği kanısına varılmıştır.

Sekizinci alt probleme yönelik sonuçlar:

İki öğretim elemanı ilk olarak öğrenciye enstrümanının akordunun nasıl yapılacağına öğretilmesindeki zorluklara aynı zamanda öğrenciye enstrümanını akort etme alışkanlığının kazandırılmasında karşılaşılan problemlere değinmişlerdir.

Bahsedilen diğer problemler ise şunlardır: öğrencinin kanundan kaliteli bir ses çıkarabilmesi için geçen sürenin uzunluğu, solfej, bona, nota vb. konulardaki bilgi eksikliğinden kaynaklanan aksamalar, eser icrâ ederken metronom dışına çıkılması sonucunda eserin kesintiye uğraması, eserdeki arızalı perdeleri kullanırken yapılan mandal değişikliği sırasında sağ ve sol el koordinasyonunun bozulmasına bağlı olarak ortaya çıkan aksamalar olarak belirlenmiştir.

Sıkça karşılaşılan bir diğerk problem ise, kanun öğrencisinin eser icrâsı sırasında notaya bakarken kanundaki tuşer hâkimiyetini yitirmesidir. Bunun eserin çalımı sırasında kopukluklara, metronom dışına çıkmaya (ani hızlanma ya da yavaşlamalara) neden olduğu kanısına varılmıştır.

Dokuzuncu alt probleme yönelik sonuçlar:

İki öğretim elemanı haftalık dört saatin yeterli olacağını, bir öğretim elemanı haftalık altı saatin, diğerk bir öğretim elemanı ise haftalık sekiz saat olması gerektiğini savunmaktadır. Ders saati konusunda öğretim elemanlarında fikir ayrılıkları olduğu kanısına varılmıştır.

ÖNERİLER

Mevcut olan tüm kanun metotları incelenip var olan eksikliklerin saptanıp düzeltilmesi, belli bir standartlaşmaya gidilmesi ve tek bir metot üzerinde devam eden bir kanun eğitimi sağlanması önerilmektedir.

Her kanun eğitimcisinin uygulamış olduğu kendi yöntem ve metodun belirli bir seviyede üslûba katkı sağlaması gerektiği, bunun dışında başlangıç seviyesinde standart bir kanun metodunun mutlaka var olmasının şart olduğu düşünülmektedir.

Usûl kavramının kanun eğitiminde önemli bir rol oynadığı ve başlangıç seviyesindeki kanun öğrencilerini, usûlün temelini oluşturan basit usûller diye nitelendirilen ritim kalıplarıyla çalıştırmanın doğru bir yöntem olduğu düşünülmektedir.

Kanun eğitiminde kullanılan saz eseri formlarından, saz semâîsi formunun dördüncü hanelerindeki usûl değişikliklerinin göz önünde bulundurulup, öğretilen usûllere o yönde yoğunlaşmanın gerekliliği önerilmektedir.

Başlangıç düzeyindeki kanun eğitiminde, arıza gerektirmeyen makamların tercih edilmesi düşünülmektedir.

Başlangıç düzeyindeki kanun öğrencisi, henüz tüm nota değer ve tartımlarına hakim olmadığı için eser seçiminin de başlangıç düzeyine uygun olması, içerisinde fazla arıza ve geçki bulunmayan eserlerin öğretilmesi düşünülmektedir.

Başlangıç düzeyindeki kanun öğrencisine öğretilecek olan eserin notasının doğru yazılmış ve okunaklı olması önerilmektedir.

Başlangıç düzeyi kanun öğrencisine öğretilecek olan eserin makamının, nazariyat dersi ile paralel yönde ilerlemesi önerilmektedir.

Öğrenci için, kanun sazında kullanılan fiske, tremolo, triole, çarpma vb. teknik nüansları belirli bir düzeyde gerçekleştirebileceği nitelikte eserler seçilmesi önerilmektedir.

Başlangıç düzeyindeki kanun öğrencisinin, kanun sazındaki perdelerin yerini yeni öğrendiği için, kanun eğitimine bolâhenk akort ile başlamanın uygun olacağı önerilmektedir.

Başlangıç düzeyindeki kanun eğitimde kullanılan gam ve etüt çalışmalarına arızasız perdeler üzerinde uygulanan oktav ve çeşitli kombinasyonlarda kurgulanmış etüt çalışmaları ile daha sonra basit makam dizileri üzerindeki etüt ve gam çalışmalarıyla devam edilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

Kanun eğitiminde kullanılan etütler gibi öğrencinin de etüt yazmasının ve bu etütleri seslendirmesinin, öğrencinin gelişimine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Öncelikle başlangıç düzeyindeki kanun öğrencisinin, enstrümandan nitelikli bir tını elde edebilmesi için, mevcut enstrümanın iyi kalitede olması, yapılacak olan üslûp çalışmalarında önemli bir unsur olarak öngörülmektedir.

Kanun öğrencisine verilecek eserlerin seçiminde Türk Müziğinin farklı dönemlerinden eserlere eşit bir şekilde yer verilmesi ile öğrencinin kanun eğitimi sürecinde dönem farklılıklarını kavrayıp, üslûbunun geliyeceği düşünülmektedir.

Kanun eğitimcisinin, başlangıç düzeyindeki bir öğrencinin kanun edinmesinde yol göstermesi, bilinçli bir kanun sazı temininde öğrenciye yardımcı olması önerilmektedir.

Bir üslûbun tam olarak kazanılabilmesi için, çok çeşitli formlarda eserler öğretilmesi, belirli bir seviyede, öğrencinin formlar arasındaki farklılıkları kavrayabilmesine ve çalacağı eserlere üslûp ve yorum katabilmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Başlangıç seviyesindeki kanun öğrencisine belirli bir seviyede üslûp çalışmalarına yönelik kullanılan çalışmalar arasında olan fiske, tremola, alt-üst çarpma, oktav ve vb. tekniklere uygun eserler öğretilmesi önerilmektedir.

Başlangıç düzeyi kanun öğrencisinin enstrümanından temiz ve kaliteli bir ses elde edebilmesi için farklı üslûptaki icrâcılarının dinletilerek taklit ettirilmesi, üslûp çalışmalarına yönelik bir yöntem olarak düşünülmektedir.

Kanun öğrencisinin nota aracılığı ile eseri hafızasına almasının, daha sonrasında ezberinde olan esere dilediği gibi nüans, vurgu, yorum vb. katabilmesi açısından kolaylık sağlayabileceği düşünülmektedir.

Etüt ve gam çalışmalarının dışında, öğrencinin icrâ düzeyinde gelişimine katkı sağlayacak olan saz eseri gibi formların çalımında, notayı bir hatırlama aracı olarak kullanabileceği seviyede ezberleterek öğretilmesi önerilmektedir.

Haftalık (altı-sekiz) ders saatinin uygulanması öğrenci için oldukça fazladır. Uygulanmakta olan ders saatinin sadece bir saatini öğrenci için ayrılmasının, diğer saatlerde öğrencinin bireysel olarak çalışmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Bir saatten fazla verilen eğitimin öğrencinin psikolojisini ve performansını kötü yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, C. (2015). *Odaklanmış Görüşme*, 17.04.2015, Konya.
- Aydoğdu, G, Aydoğdu, T. (2004). *Kanun Metodu*, Ankara: Yurt Renkleri Yayınevi.
- Akpınar, M. (2001). *Türkiye'deki Üniversitelerin Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dallarındaki Keman Öğretiminde Makamsal Ezgilerin Kullanılma Durumları* (Doktora) Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bardakçı, M. (1986). *Maragalı Abdülkadir*, İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Cebeci, S. (2010). *Bilimsel Araştırma ve Yazma Teknikleri*, (3. Basım). İstanbul: Alfa Yayınevi.
- Çevik, S. (1997). *Koro Eğitimi ve Yöntem Teknikleri*, Ankara: Doruk Yayınları.
- Güler, A. (1997). *Eğitim Tarihi ve Sosyal Temelleri*, A. İ. B. Ü. Basım Evi, Bolu.
- Gökçe, B. (2007). *Toplumsal Bilimsel Araştırma*, Ankara: Savaş Yayınevi.
- Özen, N. (2004). *Çalgı Eğitiminde Yararlanılan Müzik Eğitimi Yöntemleri*, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, C. 24, S. 2, s. 57-63.
- Özkan, İ.H. (2010). *Türk Musikisi Nazariyatı ve Usülleri Kudüm Velveleleri*, (10. Basım) İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş.
- Öztuna, Y. (2000). *Türk Musikisi Kavram ve Terimleri Ansiklopedisi*.
- Karaduman, H. (2007). *Kanun Metodu*, (1. Basım). İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd.Şti.
- Karakaya, O. (2012). *Kanun Metodu*, Konya: Aybil Yayınları.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, (19. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Khan, I. S. (1994). *Müzik – İnsan ve Evren Arasındaki Köprü*, (1.Baskı). İstanbul: Arıtan Yayınevi.
- Sağ, V. (2003). *Toplumsal Değişim ve Eğitim Üzerine*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 27, S. 1, s. 11-25.
- Say, A. (2008). *Müzik Nedir, Nasıl Bir Sanattır?* (1. Basım). İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- Say, A. (2010). *Müzik Ansiklopedisi*, Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Sayan, E. (2003). *Müziğimize dair görüşler; Analizler, Öneriler*, (1.Baskı). Ankara: ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayıncılık ve İletişim A.Ş. Yayınları.
- Somakçı. P. (2001). *Kanun Öğretimine Giriş*, İstanbul: Haliç Üniversitesi Yayını.
- Sözer, V. (2005). *Müzik Ansiklopedik Sözlük*, (5.Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Şişman, M. (2007). *Eğitim Bilimine Giriş*, (3.Basım). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tanrıkorur, C. (2004). *Türk Müzik Kimliği*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Uçan, A. (1997). *Müzik Eğitimi-Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar*, (2.Baskı). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçan, A. (2005). *Türk Müzik kültürü*, (2.Basım). Ankara: Önder Matbaacılık.
- Yekta, R; Türk Musikisi, Çev: Nasuhioğlu O. Pan Yayıncılık, İstanbul 1986, s.93.

İNTERNET KAYNAKÇASI

www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/makale/K-Ozal_3.pdf, 19.03.2015 tarihinde ulaşılmıştır.

http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/makale/K-Ozal_2.pdf, 19.03.2015 tarihinde ulaşılmıştır.

EKLER

“Yapılandırılmış Görüşme Formları”

EK-1

YÖNERGE

Bu çalışma Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Anasanat Dalı “**Mesleki Müzik Eğitimi Veren Devlet Konservatuvarlarındaki Kanun Eğitiminin İçerik Ve Yöntem Bakımından İncelenmesi**” konulu Yüksek Lisans tezi için bilgi edinme, durum tespiti yapabilme ve dersi yürüten eğitimcilerin görüşlerini öğrenebilme amacıyla hazırlanmıştır. Katılımınız ve katkılarınız için teşekkür ederiz.

Kenan SAVAŞ
AKÜ SBE Müzik ASD
Yüksek Lisans Öğrencisi

GÖRÜŞME FORMU

1. Başlangıç düzeyi kanun eğitiminde belirli bir metot ya da öğretim programı kullanıyor musunuz? Kullanıyorsanız belirtir misiniz?
2. Başlangıç düzeyi kanun eğitiminde hangi dizi, makam ve usûllerde çalışmalar yapmaktasınız?
3. Başlangıç düzeyi kanun eğitiminde kullandığınız eserleri seçerken hangi kriterleri göz önünde bulunduruyorsunuz?
4. Başlangıç düzeyi kanun eğitimine hangi akort ile başlıyorsunuz? (bolâhenk, sipürde, müstahzen...)
5. Gam çalışmaları ve etüt uyguluyorsanız hangi dizi veya makamları tercih etmektesiniz?
6. Başlangıç düzeyi eğitiminde kullandığınız eserler üzerinde üslûba yönelik ne gibi çalışmalar yapmaktasınız?
7. Notaya bağlı bir eğitim uygulanıyor olmasının kanun eğitimine etkileri sizce nelerdir?

8. Başlangıç düzeyi kanun eğitiminde karşılaştığınız problemler nelerdir?
9. Başlangıç düzeyi kanun eğitiminde haftalık ders saati sizce ne kadar olmalıdır?

EK-2 YÖNERGE

Bu alışma Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Anasanat Dalı “**Mesleki Müzik Eğitimi Veren Devlet Konservatuvarlarındaki Kanun Eğitiminin İçerik Ve Yöntem Bakımından İncelenmesi**” konulu Yüksek Lisans tezi için bilgi edinme, durum tespiti yapabilme ve dersi yürüten eğitimcilerin görüşlerini öğrenebilme amacıyla hazırlanmıştır. Katılımınız ve katkılarınız için teşekkür ederiz.

Kenan SAVAŞ
AKÜ SBE Müzik ASD
Yüksek Lisans Öğrencisi

GÖRÜŞME FORMU

1. Başlangıç düzeyi kanun eğitimi hakkında düşünceleriniz nelerdir?
2. Başlangıç düzeyi kanun eğitimindeki öğretim yöntem teknikleri ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?
3. Kanun sazının icrasındaki üslup hakkında neler söyleyebilirsiniz?
4. Kanun eğitiminde öğrencilerinizle yapmakta olduğunuz çalışmalar nelerdir?